

**MILJØDIREKTORATET SIN TILRÅDING
TIL KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET OM**

VERNEPLAN FOR SKOG MARS 2021

Mars 2021

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 23 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 16 av områdene er nye naturreservater, 7 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For ett av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 110 km² nytt verneareal, hvorav ca. 48,5 km² er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Brøskjahagan i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
2. Skjoralia i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
3. Høgshaugen i Ålesund kommune, Møre og Romsdal
4. Skåraura i Vanylven kommune, Møre og Romsdal
5. Berdalen i Lærdal kommune, Vestland
6. Nedre Timenes i Kristiansand kommune, Agder - Utvidelse
7. Barlinddalen i Midt-Telemark kommune, Vestfold og Telemark
8. Korseikåsen i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark - Utvidelse
9. Skitnebufjellet i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
10. Bjønnestille i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
11. Muttjønn i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
12. Rudsbekken, Nesbyen kommune, Viken fylke
13. Leijtjernsfjellet, Drammen kommune, Viken - Utvidelse
14. Austadmarka, Drammen kommune, Viken
15. Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan, Aurskog-Høland kommune, Viken - Utvidelse
16. Larshus i Lunner kommune, Viken
17. Galtedalstjerna i Jevnaker og Lunner kommuner, Viken
18. Hånåhoppet i Nord-Fron kommune, Innlandet
19. Svartdalstjerna i Østre Toten kommune, Innlandet – Utvidelse
20. Sulustaddalen i Østre Toten kommune, Innlandet – Utvidelse
21. Høghaug og Hansebakkerget i Sør-Aurdal kommune, Innlandet
22. Varnvassdalen i Hattfjelldal kommune, Nordland - Utvidelse
23. Åbjørdalen i Bindal kommune, Nordland

1.1.Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter), d (større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv), e (områder med særskilte naturhistoriske verdier), g (økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt), h (referanseområder for å følge utviklingen i naturen).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger av barskog, blant annet gammel granskog, kalkskog, kystfuruskog og brannpåvirket, kontinuitetspreget lavlandsfuruskog, men også mange områder med rike og varierte edelløvskogstyper, som f.eks. gråor-almeskog, alm-lindeskog og rike hasselkratt. Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene i verneplanen. Noen av områdene er små (ca. 140 daa), mens andre er store (77,5 km²). Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høyt biologisk mangfold. De fleste av områdene som tilrås i denne verneplanen er vurdert å være av regional verneverdi (**), men noen av områdene er vurdert å ha regionalt til nasjonal (**/***) eller nasjonal verneverdi (***). Øvrige områder er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Det er gjort funn av flere arter av nasjonal interesse i områdene.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i *Narin-Lokalitetsdatabase for skogområder* eller gjennom andre naturtypekartlegginger.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3.Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier.

Det går ikke eksisterende kraftledninger gjennom noen av de nye verneforslagene eller utvidelsene som tilrås. Kun i ett av områdene inngår eksisterende kraftledninger i tidligere vernet areal, men flere av områdene grenser til ryddegate for eksisterende ledninger. Kraftledninger som krysser foreslåtte verneområder er omtalt under det enkelte område, og det er i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser som åpner for vedlikehold, oppgradering mv. av eksisterende kraftlinjer.

Det er påvist småkraftpotensiale innenfor områdene Skjoralia, Svartdalstjerna og Åbjørdalen. Miljødirektoratet kjenner ikke til at det er mulige planer om utbygging. Området Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan grenser til reguleringsmagasin, mens Skjoralia og Åbjørdalen (terskel og målestasjon) grenser til vassdrag omfattet av regulering.

Det er registrert mineralforekomster, i form av jern og basemetaller innenfor Austadmarka. I tillegg er det nevnt sand- og grusressurser innenfor området Svartdalstjerna, og ikke langt utenfor området Rudsbekken. Det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av disse ressursene innenfor foreslått verneområde.

1.4.Planstatus

Arealene i denne verneplanen er avsatt som LNFR-områder i de respektive kommuners kommuneplaner. For noen av områdene ligger det i tillegg hensynssone for ulike formål. Dette er omtalt under hvert område.

2. SAKSBEHANDLING

2.1.Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptopping av skogvernet fram mot år 2000*. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2.Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

2.3.Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Statsforvalter. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

Navn	Tilbudsår	Oppstart	Høring	FMs tilråding
<i>Brøskjahagan</i>	2019	25.9.2020	13.11.2020	20.1.2021
<i>Skjorolia</i>	2019	29.9.2020	13.11.2020	18.2.2021
<i>Høghaugen</i>	2020	28.9.2020	13.11.2020	21.1.2021
<i>Skåraura</i>	2020	29.9.2020	13.11.2020	27.1.2021
<i>Berdalen</i>	2019	5.11.2019	4.5.2020	24.8.2020
<i>Nedre Timenes</i>	2018	31.10.2019	26.11.2020	23.2.2021
<i>Skitnebufjellet</i>	2019	11.6.2020	8.10.2020	20.1.2021
<i>Bjønneville</i>	2020	11.6.2020	8.10.2020	20.1.2021
<i>Muttjønn</i>	2020	11.6.2020	8.10.2020	20.1.2021
<i>Barlinddalen</i>	2019	11.6.2020	29.9.2020	20.1.2021
<i>Korseikåsen</i>	2019	11.6.2020	8.10.2020	20.1.2021
<i>Austadmarka</i>	2019	6.11.2020	21.12.2020	1.3.2020
<i>Leitjernsfjellet</i>	2018	6.11.2020	21.12.2020	1.3.2020
<i>Rudsbekken</i>	2019	6.11.2020	21.12.2020	1.3.2020
<i>Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan</i>	2019	6.11.2020	21.12.2020	1.3.2020
<i>Larshus</i>	2018	22.3.2018	7.6.2018	18.12.2020
<i>Galtedalstjerna</i>	2018	22.3.2018	7.6.2018	18.12.2020
<i>Hånåhoppet</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	20.8.2020
<i>Svardalstjerna (utv.)</i>	2018	25.3.2020	5.6.2020	20.8.2020
<i>Sulustaddalen (utv.)</i>	2018	25.3.2020	5.6.2020	20.8.2020
<i>Høghaug og Hansebakkerget</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	20.8.2020
<i>Åbjørdalen</i>	2016	14.5.2019	25.3.2020	11.12.2020
<i>Varnvassdalen (utv.)</i>	2018	14.5.2019	25.3.2020	11.12.2020

2.4.Saksgang

Områdene i denne verneplanen har hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

2.5.Konsultasjoner med Sametinget

To av områdene som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt. Det gjelder områdene Åbjørdalen og utvidelsen av Varnvassdalen i Nordland. Det er gjennomført konsultasjon med Voengelh Njaarke og Åarjel Njaarke reinbeitedistrikter i forbindelse med verneforslaget for Åbjørdalen. Ildgruben reinbeitedistrikt er tilbudt konsultasjon for området Varnvassdalen, men har ikke sett behov for dette da de anså seg som lite berørt av denne utvidelsen. I tillegg ligger området Skjoralia innenfor forvaltningsområdet for tamreindrifta i Trollheimen.

2.6.Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1.Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Vardegga endres til *Skåraura*

Murtetjern endres til *Muttjønn*

Leitjernhøgda endres til *Leitjernfjellet*

Vestre Risenhøgda og Fuglemosen endres til *Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan*

Galtedalstjenna endres til *Galtedalstjerna*

3.2.Avgrensning

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser, tilrås det mindre grensejusteringer for flere av områdene. Dette er omtalt under hvert enkelt område. Den største arealmessige endringen har skjedd i områdene Åbjørdalen som er redusert med 4600 daa etter høringsforslaget, og Hånåhoppet som er redusert med ca. 180 daa etter høringen. Områdene Høghaug og Hansebakkberget, og Skitnebufjellet er derimot utvidet med henholdsvis 274 og 195 daa. Også områdene For områdene Muttjønn, Galtedalstjerna, Larshus, Svartdalstjerna og Sulustaddalen er det gjort mindre reduksjoner i vernearealet for å ivareta andre interesser, blant annet hensyn til eksisterende bolig- og hyttebebyggelse.

3.3.Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For ett av områdene tilrås utvidelser basert på eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 28.04.1978 nr. 9 om vern for Korseikåsen naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.
2. Forskrift 20.06.1986 nr. 1362 om fredning for Løkmyr naturreservat, Nordre Eiker kommune, Buskerud.
3. Forskrift 06.12.2019 nr. 1682 om vern av Vestre Risenhøgda naturreservat, Marker kommune, Østfold.
4. Forskrift 04.09.1981 nr. 4790 om fredning av Vestre Fuglemosen naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.
5. Forskrift 12.12.2014 nr. 1643 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
6. Forskrift 5. mars 2010 nr. 340 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
7. Forskrift 04.12.1992 om vern av Varnvassdalen naturreservat, Hattfjelldal kommune, Nordland.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 25.11.2016 nr.1399 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndighet for nye områder som opprettes som del av dette vernevedtaket, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndighet vil denne myndigheten en ligge hos Statsforvalteren. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke

startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern-områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 500 km² i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er for øvrig i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 framgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse (det vil være noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring): Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, BaneNOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

Høringsuttalelser fra sentrale eller spesielt berørte instanser:

Språkrådet, Kartverket og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE): Uttalelser er gjengitt under det enkelte område der dette er aktuelt.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosesser for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområder og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområder. Merknader til

enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Norsk Bergindustri har uttalt seg generelt til mange av verneforslagene i denne verneplanen. De understreker at det er viktig at områdenes geologiske forekomster blir undersøkt før endelig vedtak fattes, slik at man ikke beslaglegger ressurser som kan være viktige på sikt.

Landbruksdirektoratet har ikke uttalt seg i forbindelse med enkeltområder i denne verneplanen. Tidligere kommentarer fra Landbruksdirektoratet knyttet til muligheter for beite, og utsetting av saltstein i forbindelse med beite er ivarettatt gjennom standardformuleringer i verneforskriftene. Det samme gjelder muligheten for å søke om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med f.eks. utsetting av saltstein.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

7.1. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt

av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til veiklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til «*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av villsvin eller store rovdyr. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe. En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter

søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

I denne verneplanen går det kraftledninger gjennom eksisterende vern i Nedre Timenes naturreservat, men ikke i utvidelsesarealene. Områdene Skjorallia, Skåraura, Leitjernfjellet, Austadmarka og Galtedalstjerna grenser til ryddebelte for kraftledning.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for

skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder* hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og at det foreslås særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette. Miljødirektoratet mener det er en fordel at slike unntaksbestemmelser standardiseres og tilrår at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er behov for at forvaltningsmyndigheten gis mulighet til vurdering av både omfang av beiting og type beitedyr.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Etter innspill i verneprosessen er det tatt inn direkte unntak for bestemte arrangementer (o-løp) i noen områder, eller turorientering med faste sesongposter og o-løp forutsatt gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten for drøfting av omfang, område og tidspunkt.

Miljødirektoratet viser til at henvisningen til "*etter retningslinjer i forvaltningsplan*" er tatt ut fra bestemmelsene i de foreslåtte verneforskriftene. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene fremgå av vernebestemmelsene. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, enten på vernekartet eller på kart i forvaltningsplan.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

MØRE OG ROMSDAL FYLKE

Det foreslås vern av fire nye skogområder. Områdene er tilbudt av private skogeiere som areal til frivillig vern.

Høring:

Områdene har vært sendt på felles høring til: grunneier, Surnadal kommune, Ålesund kommune, Vanylven kommune, Sametinget, Statsforvalteren i Trøndelag, Møre og Romsdal fylkeskommune, Svorka energi AS, Mørenett AS, Norsk Botanisk Forening, Universitetet i Oslo, Norges Naturvernforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU), Den Norske Turistforening, Statens Vegvesen Region Midt, Forum for Natur og Friluftsliv Møre og Romsdal, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norges Bondelag, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Luftsportsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Norsk Ornitologiske Forening, Norsk Industri, Norges Orienteringsforbund, Norges Fjellstyresamband, Luftfartstilsynet, Språkrådet, Riksantikvaren, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Friluftsrådernes Landsforbund, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Statkraft SF, Kartverket, Statskog SF, Norskog, Norsk organisasjon for Terrengsykling, Norsk Zoologisk forening, Kommunal- og Moderniseringsdepartementet, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU), SABIMA, Forsvarsbygg, Norges Miljøvernforbund, Norges Handikapforbund, Avinor AS, Vegdirektoratet, Statnett SF, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norges Jeger og Fiskerforbund, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Sau og Geit, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges Jeger- og Fiskerforbund Møre og Romsdal, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Møre og Romsdal Sau og geit.

1. **Brøskjahagan, Surnadal kommune**

Totalareal 450 daa, hvorav 385 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur, med særleg store verdier knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er basert på to naturtypelokaliteter som dekker størstedelen av tilbudsområdet.

En lokalitet med rik edellauvskog ligger ut mot neset utenfor Stangvika, der Surnadalsfjorden går innover mot øst. Lokaliteten er delvis tydelig avgrenset mot fattigere skog og til dels høge og bratte bergvegger i øst, med en del rasmark nedenfor (delvis åpen og delvis skogkledd).

Nedenfor der igjen er det mye velutviklede brunjordsprofiler på god berggrunn (amfibolitt og glimmerskifer). Noen små berghamrer i den skogkledte lia, og et par små fuktsig.

Lokaliteten har klar verdi som viktig (B), og under tvil kan den vurderes som svært viktig (A), både fordi den er ganske stor, velutviklet og med forekomst av enkelte rødslisterarter. Mye av lokaliteten er dominert av svakt utviklet rike hasselkratt, ofte med noe dårligere utviklet tresjikt over. Inn mot berget i øst er det mer blanding med innslag av både furu, osp og ulike boreale treslag, samt sparsomt med alm (VU). Det er mest lågurtskog i området, men også noe litt fattigere skog (bregnemark) hist og her, kanskje særlig inn mot berget. Rasmarka har lokalt rik skog, men er for det meste fattig.

I feltsjiktet er det stedvis mye myske, og lokalt også noe svarteerteknapp, vårerteknapp, lundgrønaks, gullstjerne og ramsløk i hasselkrattene. Oppe i rasmarka vokser lokalt lerkespore og lodneperikum. Lungenever-samfunnet er nokså dårlig utviklet, mens det på et par gamle almetrær i rasmarka er funnet bleik kraterlav (VU). På hassel vokser det litt hasselrurlav (NT) i nordre del. Lokaliteten har ganske stort potensial for kravfulle marklevende sop typiske for rikt hasselkratt.

I nord er det kartlagt en lokalt viktig (C) med høgstaudebjørkeskog. Inn mot bergrota her er det noe frodig høgstaudeskog, samt i noen fuktsig på skråninga nedenfor. Ellers mest småbregneskog og dels storbregneskog. Bjørk er vanligste treslag. I tillegg en del selje og rogn, særlig i rasmarka, lokalt noe gråor i skråninga, også lokalt med litt osp i skråninga, samt et fåtall furutrær. Ingen spesielt sjelden arter i feltsjiktet, men fjellfiol ble funnet. Det er en østlig art som er nokså sjelden så lang vest. Lungenever-samfunnet er middels godt utviklet på lauvtre, men ingen spesielt sjeldne arter ble funnet. På en død furu ble blodkjuke registrert. Potensialet for rødlistearter er til stede, men ikke spesielt godt i denne lokaliteten.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget. Det er plantet gran inntil og i nedkant av verneforslaget. Det er også et hyttefelt nedenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at deres krav til unntak i verneforskrift er på plass, og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ingen merknad til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de ikke kjenner til at det er konflikter knyttet til vern av Brøskjahagan naturreservat. De minner likevel om at Svorka Energi AS har områdekonsesjon, men skriver samtidig at det ikke finnes eksisterende nett i eller i nærheten av verneforslaget. NVE er positiv til at Svorka Energi AS og Statnett står på høringslista, og forventer at disse vil uttale seg hvis det er konflikt med deres interesser.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og kan ikke se at verneforslaget får følger for forekomster av mineralske ressurser, berggretter eller masseuttak i drift.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Språkrådet og Kartverket støtter bruken av navnet Brøskjahagan for området. Brøskjahagan er vedtatt skrivemåte.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår å benytte navnet *Brøskjahagan* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Brøskjahagan:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Brøskjahagan som naturreservat.

2. Skjoralia, Surnadal kommune

Totalareal 137 daa, hvorav 108 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur, med særleg store verdiar knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei. Føremålet omfattar også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er basert på to naturtypelokaliteter som dekker størstedelen av tilbudsområdet. Det meste av området ligger i en bratt bekkekløft med stedvis over 50 grader stigning.

En lokalitet med rik edellauvskog ligger opp mot Folldalen, rett ovenfor en skarp sving i elva, den den skjærer seg ned i et trangt juv. Lokaliteten er avgrenset mot fattigere skog og en skogsveg i nord, mot elva i sør. Det er mest glimmerskifer i området, noe som kan gi opphav til kravfull vegetasjon. Lokaliteten ligger i en bratt sørskråning. Lokaliteten grenser mellom viktig (B) og svært viktig (A) og består av uvanlig storvokst, og trolig relativt lite påvirket almeskog (uten spor etter styving). I tresjiktet er alm (VU) dominerende over mye av lokaliteten, men det er også noe osperik skog. Ellers mer vanlige boreale treslag, samt så vidt litt hassel. Feltsjiktet har dominans av ulike høgstaudearter. Det varmekjære innslaget er svakt, men blant annet junkerbregne og myske finnes. I tillegg ble den regionalt sjeldne, østlige arten storrap্প funnet sparsomt. På et ospelæger vokser vedalgekølle (NT). På gamle almetrær finnes i tillegg sparsomt med almelav (NT), bleikdoggnål (NT) og narrepiggssopp.

I øst er det kartlagt en lokalitet av naturtypen bekkekløft og bergvegg med verdi viktig (B). Lokaliteten ligger oppe i Folldalen, der vegen innover dalen flater mer ut. Det er mest glimmerskifer i området, noe som kan gi opphav til kravfull vegetasjon. Lokaliteten ligger delvis i en bratt sørskråning og delvis i et noe slakere, svakt sørvendt terreng. Det er middels godt utviklet både som gammel ospeskog eller gråor-almeskog, men har samtidig innslag en enkelte regionalt sjeldne arter. Miljøet er to-delt. Oppe på kanten er det en eldre ospesuksesjon i blåbærskog. Nede i lia er det frodig høgstaudevegetasjon, delvis i form av gråor-almeskog. Det er samlet sett brukbar treslagsblanding, med mest osp og furu oppe på kanten. Osp finnes også nede i lia, men der er det mer alm (VU), hegg, rogn, selje m.m. Feltsjiktet er frodig, og omfatter også noen varmekjære arter som myske, junkerbregne, lodneperikum og vårerteknapp, samt mindre kravfulle arter som skogsvinerot, storklokke og kratthumbleblom. Lungeneversamfunnet er middels godt utviklet, men ingen spesielt sjeldne arter er funnet. Derimot vokser det sparsomt med flatragg (NT) på ospetre (også observert på alm). Denne arten er i fylket bare kjent fra Folldalen og Gråura i Sunndalen.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget. Det går en 300 kV kraftledning og anleggsvei til kraftverkene rett nord for tilbudsområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Sametinget mener at verneforskriften bør være sammenlignbar med verneforskrifter i andre områder med samiske interesser, og at standardformuleringer knyttet til reindrifta tas inn. Sametinget har samtidig gitt tilbakemelding om at de ikke ønsker konsultasjon om verneforslaget.

Statsforvalteren i Trøndelag skriver at beliggenheten til det aktuelle verneforslaget er slik at det er liten sannsynlighet for at det vil påvirke reindrifta i området. De ber likevel om at vernebestemmelsene ikke begrenser reineiernes mulighet til å utøve næringen sin også innenfor verneområdet.

Verneområdestyret for Trollheimen har ingen merknad til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at deres krav til unntak i verneforskrift er på plass, og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ingen merknad til verneforslaget.

Statens vegvesen har ingen merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de i forbindelse med oppstartsmeldingen informerte om et digitalt kartlagt småkraftpotensial, og ba om at grunneier ble orientert om potencialet. NVE er positiv til at deres innspill er sitert i høringsdokumentet, men kan ikke se at grunneier er informert. NVE mener dette er relevant ettersom potencialet ligger nært verneforslaget og deler samme elveleie.

Det finnes ingen nett i området, og så langt NVE kjenner til heller ingen planer om nettutbygging. NVE forventer at Svorka energi AS uttaler seg hvis de blir berørt. NVE forventer også at Statnett uttaler seg hvis verneforslaget kommer i konflikt med deres interesser.

Statkraft bemerker at verneforslaget ligger inntil elven Folla som Statkraft regulerer ved hjelp av Follsjødammen. Statkraft har for så vidt ikke innvendinger til skogvernet, men gjør oppmerksom på noen forhold:

- Statkraft som regulant har pålegg om minstevannføring i elva.
- Vannføringen i regulerte vassdrag kan variere mye, og vannføringen kan øke svært raskt om det blir overløp på dammen, eller om regulanten blir nødt til å tappe fra Follsjøen ved å åpne tappeluke i dammen.
- En må påregne at vassdraget i visse situasjoner kan gå med en vannføring som tilsvarer uregulert flomvannføring.
- Regulant har plikt til å vedlikeholde flomkapasiteten i elva. Dette kan medføre behov for skogrydding og masseuttak langs med elveløpet.

- Statkraft må ha rett til å sett opp varselskilt eller andre tilsvarende tiltak for å varsle allmenheten om risikoen for plutselige endringer i vannføringen.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og kan ikke se at verneforslaget får følger for forekomster av mineralske ressurser, bergretter eller masseuttak i drift.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Språkrådet uttaler til oppstartsmeldingen at de ikke har merknader til daværende navneforslag Folddalen, men skriver at siden verneforslaget kun utgjør en mindre del av Folddalen, så kan Skjoralia være et godt alternativ.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren kan ikke se at vern kommer i konflikt med potensialet for småkraftutbygging eller vedlikehold av det regulerte vassdraget. Statsforvalteren skriver videre at de ikke oppfatter at det er deres oppgave å markedsføre småkraftpotensial i området, og at en slik orientering bør komme fra energistyresmaken.

Navn

Statsforvalteren tilrår å benytte navnet *Skjoralia* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Skjoralia ligger innenfor området til tamreindrifta i Trollheimen. Arealet ligger helt i ytterkant av sommerbeiteområdet, men verneforslaget ligger i en svært bratt kløft og området er vurdert å ha svært liten verdi som beiteområde. Statsforvalteren tilrår likevel å ta hensyn til innspill fra Sametinget om å tilpasse verneforskriften med hensyn til samiske interesser. Følgende endringer er blitt gjort:

- Bevaring av det samiske naturgrunnlaget er inkludert i verneformålet.
- Det blir gitt unntak etter § 4 for uttak av skohøy mv. og uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet.
- Uttak av bjørk til vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindrifutsutstyr er plassert i § 7 fordi reservatet er så lite og bratt, og ligger i ytterkanten av beiteområdet.
- Motorferdsel på snødekt mark i samband med reindrift etter § 6.

Barmarkskjøring og bruk av helikopter gis det ikke unntak for ettersom terrenget er lite egnet og fordi dette vil medføre sterk forstyrrelse på annet dyreliv.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statkraft har vist til sin plikt for vedlikehold av flomføring i elva Folla som er regulert av Follsjødammen. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta inn en mulighet for å søke om dispensasjon for *naudsynt rydding av vegetasjon og uttak av masse langs elva som sikringstiltak mot flom* i § 7 k.

Miljødirektoratet tilrår ellers enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skjoralia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skjoralia som naturreservat.

3. **Høghaugen, Ålesund kommune**

Totalareal 143 daa, hvorav 118 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur, med særleg store verdiar knytt til kystfuruskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er basert på tre naturtypelokaliteter som ligger innenfor og utgjør det meste av tilbudsområdet.

Den mest verdifulle er en kystfuruskoglokalitet som dekker størstedelen av tilbudsområdet. Lokaliteten ligger i den den bratte, sørvendte åssida ned mot Storfjorden. Berggrunnen består av ikke inndelte gneiser, og gir generelt vokseforhold for lite kravfulle arter. Kalkutfellinger i de bratte bergveggene gjør likevel at plantelivet noen steder er rikt. Området ligger i klart oseanisk seksjon og boreonemoral vegetasjonssone. Lokaliteten er gitt verdi A (svært viktig) som en relativt stor og intakt og gammel furuskog. Teigen er dessuten artsrik og har

likhetstrekk med kalkfurskogene lenger inne i fjorden. Området inneholder også rik edellauvskog med utformingen rikt hasselkratt og kystfurskog med utformingen fuktig furu-hasselskog. I tillegg er det myke sørvendt berg og rasmark i området. Man kan også diskutere om deler burde føres som tørr kalkfurskog og gammel barskog. Rik og godt utviklet lågurtvegetasjon finnes spredt, men også småbregneskog (storfrytleutforming) og knauskog er representert. Viktige treslag er bjørk, hassel og furu, med innslag av bergasal, gråor, hegg, krossved, morell, osp, rogn, rognasal, selje og svartor. Det er mye død lauvved, mens gadd og læger av furu forekommer mer spredt. Det er god spredning i dimensjoner og nedbrytningsstadium. Det er mye vindfall etter 1992-orkanen.

I bergveggene vokser svakt til klart kalkkrevende arter som bergasal, bergfrue, blankburkne og murburkne. I rikere lågurtsamfunn finner man blåknapp, breiflangre, bråtestarr, fingerstarr, gulaks, hengeaks, hvit skogfrue (NT), liljekonvall, loppestarr, lundgrønnaks, legeveronika, markjordbær, myske, rødflangre, sanikkel, skogfiol, skogsalat og svarterteknapp. Lungeneversamfunn er det mest av i vest, med grynfilflav, kystvrenge, lungenever, skrubbenever og vanlig blåfilflav. Interessante moser er pusledraugmose, kystflak, kystperlemose og strandsvansmose, dessuten tannkrusmose som indikerer baserike forhold. I lågurtskogen må det forventes funn av flere sjeldne eller rødlistede sopper. Hvitryggspett er registrert hekkende i området.

I øst er det kartlagt en lokalt viktig bekkekløft og en del av en registrert lokalitet med sørvendt bergvegg. Disse lokalitetene bidrar til å øke variasjonen i området.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget. Det går en 22 kV kraftledning nord for området, men så pass langt unna at det ikke er behov for spesielle hensyn til denne.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at deres krav til unntak i verneforskrift er på plass, og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ingen merknad til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de ikke kjenner til at det er konflikter knyttet til vern av Høghaugen som naturreservat. De skriver videre at de forventer at Nordvest nett AS eller Statnett SF uttaler seg hvis deres interesser ikke blir ivaretatt. Det vises da spesielt til distribusjonsnett nord-vest for området.

Mørenett har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og kan ikke se at verneforslaget får følger for forekomster av mineralske ressurser, bergretter eller masseuttak i drift.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Språkrådet støtter bruken av navet *Høghaugen*. Dette er en godkjent navneform i SSR.

Kartverket skriver at navnet *Høghaugen* er godkjent og kan brukes, men at det ikke dekker området særlig bra. Kartverket foreslår Skjervika eller Brattstien. Sistnevnte er ikke godkjent skrivemåte og må avklares med Språkrådet før navnet ev. kan komme i offentlig bruk,

Statsforvalterens kommentarer:

Et vern vil hindre uttak av mineralressurser. Det er ikke forhold, verken i plansammenheng eller på annet vis, som tilsier at området er aktuelt for mineraluttak. Statsforvalteren legger vekt på at Direktoratet for mineralforvaltning ikke har merknader til høringsforslaget.

Navn

Området har ikke ett definert navn, men det foreslåtte verneområdet strekker seg fra fjorden og opp på Høghaugen som er det mest markerte landskapselementet. Statsforvalteren tilrår å benytte navnet *Høghaugen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Høghaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Høghaugen som naturreservat.

4. Skåraura, Vanylven kommune

Totalareal 499 daa, hvorav 361 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur, med særleg store verdier knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er basert på en naturtypelokaliteter som dekker størstedelen av tilbudsområdet.

Lokaliteten er en rik edellauvskog som ligger i Syvdsfjoren, rett på sørsida av Urdsneset mellom Oppsal og Skår. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og sterkt oseaenisk vegetasjonssesksjon, humid underseksjon.

Området er gitt verdi A (svært viktig) på grunn av at det er en stor og intakt lokalitet med rikt hasselkratt. Det er i tillegg lagt vekt på funn av mange rødlistearter. Av planter kan nevnes alm (VU), breiflangre, broddtelg, fingerstarr, hassel, hengeaks, kusymre, ormetelg, smørtelg, storfrytle og vivendel. Tidligere kartlegging nevner også krossved, myske, nattfiol, ramsløk og sanikkel. Av sopp ble det bl.a. funnet ametystkantarell, ametystsopp, halmgul køllesopp (VU), kjeglevokssopp, kokskremle (NT), svartnende kantarell (NT) og sølvhette. Av lav ble det bl.a. funnet lungenever og skrubbenever.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget. Det går en 22 kV kraftledning nedenfor området. Det er noe spredning av platanlønn inn i området, samt at det står noen talls sitkagraner innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at deres krav til unntak i verneforskrift er på plass, og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune og Statens vegvesen har ingen merknad til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at Mørenett AS har konsesjon i området. Det går en 22 kV distribusjonslinje langs Syvdefjorden, og linjen ligger lang, eller nært grensen på det foreslåtte verneområdet. NVE ber derfor om at standardbestemmelser for nett inkluderes i forskriften, slik at Mørenett kan drifte og

vedlikeholde nettet som nødvendig.

Mørenett AS skriver at de har en høgspent luftlinje som går langs kanten på sørsiden av det foreslåtte verneområdet. De skriver videre at de må kunne utføre nødvendig vedlikehold og rydding langs linja for å hindre trefall på linja. Vanlig ryddebelte er 16 meter (8 meter til hver side fra midtfasen). I tillegg må en kunne fjerne større tre på utsida av ryddebeltet som kan falle over linja. Dette er ofte tre som står på oppsiden av linja i bratt terreng.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og kan ikke se at verneforslaget får følger for forekomster av mineralske ressurser, bergretter eller masseuttak i drift.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Kartverket mener at navnet *Vardegga* ikke dekker området særlig bra, og foreslår at navet endres til *Skåraura*.

Grunneier Arne Knut Sætre foreslår at feltet med sitkagran og platanlønn i nedre del av reservatet blir hogd, slik at man hindrer videre spredning av disse treslagene oppover i området. Samtidig vil hasselskogen få mulighet til å spre seg ytterligere ned mot sjøen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at det vil kunne bli aktuelt å fjerne sitkagran og platanlønn i området, både for å hindre videre spredning av disse treslagene og samtidig legge bedre til rette for hasselskogen.

Et vern vil hindre uttak av mineralressurser. Det er ikke forhold, verken i plansammenheng eller på annet vis, som tilsier at området er aktuelt for mineraluttak. Statsforvalteren legger vekt på at Direktoratet for mineralforvaltning ikke har merknader til høringsforslaget.

Navn

Statsforvalteren er enig med Kartverkets vurdering og tilrår å endre navnet til *Skåraura*.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren mener at høyspentledningen ligger så langt fra verneforslaget at det ikke vil være noen reell konflikt knyttet til nødvendig drift og vedlikehold, men Statsforvalteren har likevel valgt å ta hensyn til innspill fra NVE og Mørenett AS og tilrår derfor å legge inn standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skåraura:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skåraura som naturreservat.

VESTLAND FYLKE

Det foreslås vern av ett nytt skogområde. Området er tilbudt av privat skogeier som areal til frivillig vern.

Høring:

Områdene har vært sendt på felles høring til: grunneier, Lærdal kommune, Sogn og Fjordane Turlag, Forum for natur og friluftsliv Sogn og Fjordane, Norges jeger- og fiskerforbund, Stadnamntenesta på Vestlandet, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Naturvernforbund, Lærdal kommune, Vest Politidistrikt, Visit Sognefjord, Statens vegvesen region vest, Den Norske Turistforening, Det Norske Skogselskap, Norges geologiske undersøkelse NGU, Riksantikvaren, Sogn og Fjordane Bondelag, Luftfartstilsynet, SABIMA, Klima- og miljødepartementet, Lærdal Jeger- og sportsfiskarlag, Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag, NOF avd. Sogn og Fjordane, Technogarden (nødnett), Fortidsminneforeningen, Norsk Skogbruksforening NORSKOG, Verdens Naturfond WWF Norge, Lærdal Bondelag, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Norges Jeger og Fiskerforbund NJFF Sogn og Fjordane, Norges Skogeierforbund, Lærdal Turlag, Høgskulen på Vestlandet, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane Skogselskap, Forsvarsbygg, Universitetsmuseet i Bergen, Geologisk institutt, Norges vassdrags- og energidirektorat NVE, Norsk organisasjon for terrengsykling NOTS, Statnett, Avinor, Norsk institutt for naturforskning NINA, AT Skog, Miljødirektoratet.

5. **Berdalen, Lærdal kommune**

Totalareal 2 794 daa, hvorav 2 472 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område i indre Sogn med sitt biologiske og geologiske mangfald, som representerer eit stort og i hovudsak urørt skogområde med eit stort mangfald av skogs- og vegetasjonstypar, der større delar er urskogprega skog. Området inneheld mykje daut ved og har eit stort potensial for sjeldne og krevjande artar. Det er ei målsetjing å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området ligger rett på nordsiden av Lærdalen i Lærdal kommune. Området gjelder et skogområde som ble kartlagt i forbindelse med utkast til verneplan for barskog i Vest-Norge. Berdalen kom ikke med som en del av verneplanen, men er omtalt som spesialområde og vurdert som svært verneverdig pga. den gamle barskogen her. Området Berdalen er skildret som fjellnær blandingsskog av bjørk og furu, blant annet med enkelttrær av svært grove dimensjoner. Disser er restene etter opprinnelig skog. Man finner mye sotmerker på tre og gadder egnet til studier av skogbrannhistorie i tørre deler av Vestlandet. Vegetasjonen er i noen områder sterkt påvirket av stølsdrift. Området er nevnt som spesialområde i verneplan for barskog. Under 700 moh. er det flere mindre felt med urskogspreg. Over dette vokser grov, urskogslignende furuskog med høgt innslag av bjørk og mye død ved. Skogtypene er i hovedsak fattige. Feltsjiktet er dominert av lyngarter med røsslyng, fjellkrekling og blåbær som viktigste arter. Ellers finner man vanlige blåbærskogsarter. En liten bestand av olavsstake er registrert.

Verneforslaget omfatter hele arealet som ble kartlagt i forbindelse med verneplan for barskog.

Inngrepsstatus:

Det går stier gjennom området fram til en bakenforliggende støl. Det er ingen tekniske inngrep innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen og Forsvarsbygg har uttalt seg, men har ingen merknader.

Riksantikvaren viser til Vestland fylkeskommune og til eventuell uttalelse fra kulturminneforvaltningen som er høringspart for kulturhistoriske interesser i slik saker.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og har ikke registrert viktige mineralforekomster i eller i nærheten av området.

Språkrådet skriver at det er tilrådelig å benytte Berdalen naturreservat som navn på verneområdet.

Lærdal kommune er positive til oppstart av verneprosess for Berdalen naturreservat, jf. protokoll fra kommunestyremøte 13. februar 2020. Kommunen skriver også at det var viktig å få kartlagt hvilke følger det planlagte verneområdet får for de ulike interessene i området. I høringsfasen var saken oppe i formannskapet og i kommunestyret. Kommunen er positiv til verneplanen, og tilrår at det i verneforskriften blir nedfelt rett til merking og skilting etter norsk standard for stimerking (Merkehåndboka).

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at et naturreservat i Berdalen ikke vil påvirke potensielle eksisterende eller planlagte energi- eller vassdragsanlegg som NVE har kjennskap til. NVE skriver at det er Lærdal Energi AS som er områdekonsesjonær, og at det er de som kjenner området best.

WWF Verdens naturfond Norge skriver at de er positive til opprettelsen av Berdalen naturreservat, og skriver videre at det kanskje vil være mulig å utvide reservatet nedover, da det er registrerte naturtypelokaliteter utenfor verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren viser til at det vil være mulig å merke stier som er avmerket på vernekartet. En forvaltningsplan for området vil kunne omtale dette mer detaljert, og viser til at oppsetting av informasjonsskilt for allmennheten er aktuelt for et område som ligger så nært Lærdal sentrum.

Navn

Statsforvalteren tilrår å benytte navnet *Berdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har gjort noen mindre justeringer av formuleringer i forskriften. Statsforvalteren tilrår ellers forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Berdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Berdalen som naturreservat.

AGDER FYLKE

Det foreslås vern av ett nytt skogområde. Området er tilbudt av privat skogeier som areal til frivillig vern, og er utvidelse av eksisterende naturreservat.

6. Nedre Timenes, Kristiansand kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 397 daa, hvorav 370 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 249 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edelløvskog med svartorstrandskog og rik edelløvskog, samt slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edelløvskog og en stor forekomst av barlind. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi i form av å være referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger.

Den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat omfatter eiendommen gnr/bnr 70/7 på Lykkedrang i Kristiansand kommune. Utvidelsesområdet ligger sør-sørøst for eksisterende naturreservat, og er i underkant av 400 daa stort. Området vil bidra til å fange opp verneverdier i skog innenfor minst to tidligere registrerte kjerneområder med gammel eikeskog og noe lågurteikeskog (hovedskogtype rik edelløvskog). En stor del av det nå foreslåtte utvidelses-området ble også vurdert til å ligge innenfor alternativ vernegrense etter kartleggingen av eksisterende reservat som ble gjennomført høsten 2007.

Ved Kjeåsen, sør i foreslått utvidelsesområdet finnes blant annet lågurteikeskog i mosaikk med andre rike skogtyper som alm-lindeskog. Her er det også innslag av tydelig gamle og grove lindetrær. I forlengelsen av allerede registrert naturtype på Roksheia finnes hovedsakelig rik og fattig edelløvskog dominert av eik. Blåbæreikeskogen dominerer, men det er også her innslag av lågurteikeskog. Mye av eikeskogen er middels gammel og grovvokst med tredimensjoner på rundt 40 cm. Spredt innenfor lokaliteten står det også en

god del tydelig grove eiker. Det er funnet en rødlistet sopp, korallkjuke (VU), innenfor det foreslåtte utvidelses-området ved Lykkedrang. Denne soppen er først og fremst knyttet til eikeskog. Særlig området ved den registrerte naturtypen Kjeåsen N er vurdert til å ha et stort potensial for funn av sjeldne sopparter.

En utvidelse av Nedre Timenes naturreservat, som foreslått i tilrådingen, vil tilføre eksisterende naturreservat mer skog med tilsvarende verne kvaliteter som i deler av eksisterende naturreservat. Området vil også bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til lavereliggende rik edelløvskog, med forekomst av lågurtedellaauvskog samt den generelle mangelen knyttet til vern av eikedominert skog.

Inngrepsstatus:

Det er stier i området. Det er ingen andre kjente tekniske inngrep. Det går et 110 kV regionalnett og et 22 kV distribusjonsnett gjennom eksisterende verneområde. Utvidelsesområdet grenser delvis inn til de samme kraftledningene.

Høring:

Verneforslaget ble sendt til: berørte grunneiere, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Landbruksdirektoratet, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening, Statens naturoppsyn, AT Skog, Skogtjenester Dag Anatol Heintz, Kristiansand orienteringsklubb, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, DNT sør, Naturvernforbundet i Agder, Statkraft AS, Norsk biologforening (BIO), Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norges Skogeierforbund, Agder energi AS, Agder Botaniske forening, Norges Bondelag Agderkontoret, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Agder Botaniske forening, Norsk Entomologisk forening – Agderlaget, Agder Historielag, Randesund Idrettslag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Vest-Agder Bonde -og småbrukarlag, Hånes Idrettsforening, Norsk Zoologisk forening – Sørlandsavdelingen, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening Norges skogeierforbund, Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), Statens naturoppsyn, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Norsk Friluftsliv, Friluftsrådene Landsforbund, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norsk Sau og Geit, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, SABIMA, Statens Kartverk, Landbruksdirektoratet, Statnett SF, Språkrådet og Verdens Naturfond.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg peker på at de i denne type saker uttaler seg for å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser. Da de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene i forslag til verneforskrift, også inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, har Forsvarsbygg ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Agder fylkeskommune gir sin tilslutning til den foreslåtte utvidelse av Nedre Timenes naturreservat med tilhørende forslag til verneforskrift. Fylkeskommunen fremhever at vern av skog bidrar til å oppfylle flere av FN sine bærekraftsmål, spesielt mål nr. 15 om å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold. Det legges vekt på at bærekraftsmålene også er lagt til grunn for Regionplan Agder 2030 – en bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår. Under målet om verdiskaping basert på bærekraftig bruk av naturressurser skal følgende hensynet ivaretas: Landskap, naturmangfold, friluftsområder, landbruksområder og kulturmiljø. Nedre Timenes naturreservat ligger tett på Sørlandsparken med store terrenginngrep. Utvidelsen av naturreservatet vil bidra til å styrke alle de hensyn som er nevnt her.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) minner om at de ikke hadde noen merknader til verneforslaget da de uttalte seg til oppstartsmeldingen. Da det ikke er kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i området siden den gang, har de heller ikke noen merknader til høringen.

Silje og Ottar Ramfjord Lykkedrang er grunneiere i utvidelsesområdet. De ønsker at navnet på naturreservatet, etter vedtatt utvidelse, endres til «Nedre Timenes og Lykkedrang naturreservat». Grunneierne er positive til at eksisterende skogsveier (til Nygård og Roksheia) som vil inngå i det foreslåtte nye reservatet, fremdeles kan brukes som tur- og sykkelvei. Det fremheves også i innspillet, at det er ønskelig at disse veiene skal kunne holdes åpne for å unngå gjengroing, slik at de kan brukes som turstier også i fremtiden.

Språkrådet har ingen merknader til at Nedre Timenes naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. De gjør videre Statsforvalteren oppmerksom på at det eksisterende naturreservatnavnet ikke er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Kristiansand kommune peker på at utvidelsesområdet i Nedre Timenes naturreservat er uregulert og avsatt til LNF-område med hensynssone friluftsliv i kommuneplanens arealdel. Hensynssonen tydeliggjør at området er definert som en del av marka i Kristiansand kommune. Kommunen viser videre til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de var positive til den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Kommunen fremhever de store friluftsinteressene i området, og blant annet at nærheten til turutfartsmålet Roksheia gjør området særlig verdifullt for friluftsliv. De mener at forslag til vernebestemmelser ivaretar hensynet til friluftsinteressene i området.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren har forståelse for at grunneierne ønsker å inkludere gårdsnavnet Lykkedrang i navnet på det utvidede naturreservatet. Ved søk i eiendomsregisteret, viser dette at gårdsnavnet Lykkedrang ligger noe lenger sør, og ikke er omfattet av det utvidede verneområdet, slik det er foreslått. Statsforvalteren mener derfor at «Nedre Timenes» også er dekkende for utvidelsesområdet, og vil derfor tilrå at eksisterende navn på naturreservatet

videreføres. Etter avtale med Statens Kartverk, har Statsforvalteren også meldt inn navnet på eksisterende naturreservat til Sentralt stedsnavnregister.

Statsforvalteren tilrår navnet *Nedre Timenes* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren påpeker at stier som er etablert og er i bruk ved vernetidspunkt skal kunne benyttes som før, også etter vernevedtak. Dette innebærer at merking og rydding (eks. vindfall) av disse stiene vil kunne foregå som tidligere. Når det gjelder sykling, vil dette kun være tillatt på den nordlige delen av Nygårdsveien, innenfor eksisterende naturreservat, jf. utkast til forvaltningsplan. Statsforvalteren understreker at det kun legges opp til bålbrekking på nærmere anvist bål plass og da med medbragt ved.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Nedre Timenes:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Nedre Timenes naturreservat.

VESTFOLD OG TELEMARK FYLKE

Det foreslås vern av 5 nye skogområder. Ett av områdene er utvidelse av eksisterende Korseikåsen naturreservat. Alle områdene er tilbudt av private skogeiere som areal til frivillig vern.

Høring:

Områdene har vært sendt på separate høringer, men alle områdene er sendt til : AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

7. **Barlinddalen, Midt-Telemark kommune**

Totalareal 848 daa, hvorav 750 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område som har særleg verdi for biologisk mangfald på grunn av førekomst av naturtypen kalk- og lågurtfuruskog, rik blandingsskog i låglandet, gamal barskog og ein rik og variert karplanteflora. Området har særskilt naturvitskapeleg verdi på grunn av førekomsten av fleire sjeldne og truga artar av sopp og lav. Det er ei målsetjing å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Innenfor det avgrensede området forekommer det en god del areal med rike vegetasjonstyper, og med relativt stor variasjon i hvor utsatt de er for tørke. Dette har resultert i en heterogen karplanteflora. I de rike partiene finner en flere basekrevende arter, blant annet vårerteknapp, breiflangre, tysbast, hvitmaure, blodstorkenebb, sanikkel og tannrot. Av rødlistede arter, foruten ask, alm og barlind (alle VU) ble rosenkjuke (NT) påvist flere steder, rynkeskinn (NT) ble påvist i Barlinddalen, blanknål (NT), rotnål (NT) og hornskinn (NT) ble funnet i høyereliggende områder. Skogsbekkmose (DD) ble påvist to steder i Barlinddalen. I tillegg ble pusledraugmose påvist i et kjerneområde og lungenever ble funnet på osp i et annet. De noe kontinuitetskrevende artene duftskinn og granrustkjuke ble også funnet. Av markboende sopp ble skarp rustbrunpigg og mørkfiolett slørsopp funnet i rikere deler av området. Det er videre potensial for krevende markboende sopp på lågurtmark med furu, lind og hassel, samt et visst potensial for krevende arter knyttet til strukturelement i gammel barskog. Det er

avgrenset fire kjerneområder innenfor det undersøkte området.

Sett i sammenheng med en rik og variert karplanteflora regnes derfor artsmangfoldet som relativt rikt og variert. Området Barlinddalen er samlet vurdert til å være regionalt verneverdig (**).

Området oppnår høy mangeloppfylling på mangelnaturtyper som følge av over 50 daa rik blandingsskog i låglandet og over 50 daa gammel furuskog som begge har stort udekket vernebehov i Telemark. Området oppnår middels mangeloppfylling som følge av over 25 daa høgbonitetsskog, over 25 daa gammel skog og over 250 daa låglandsskog. Området Barlinddalen oppnår samla middels mangeloppfylling.

Inngrepsstatus:

Det går en traktorvei, samt noen stier, inn i området. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Høring:

Verneforslaget ble i tillegg sendt til: berørte grunneiere, Barnas Turlag Midt-Telemark, Nedre Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Bø Bondelag, Bø & Sauherad JFF, Bø Skogeierlag, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Midt-Telemark Energi, Hjartdal Elverk, Vest-Telemark Kraftlag, Forum for Natur og Friluftsliv Telemark, Grenland Friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening, avd. Telemark, Notodden Energi, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens vegvesen Region sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Botaniske forening og Telemark Sau og Geit.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Bø Bondelag og Bane NOR har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader til saken. DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at de har sett gjennom meldingen for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m.

Så langt NVE kjenner til er det ingen konflikter knyttet til energi- og vassdragsinteresser i forslaget til Barlinddalen naturreservat. NVE forventer at områdekonsesjonæren Midt-Telemark energi AS uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige

nettplaner. I oppstartsmeldingen ble det nevnt at Vest-Telemark kraftlag og Midt-Telemark energi burde inkluderes i høringslisten. NVE kan ikke se at dette er blitt gjort, og ber derfor om at nettselskapene kommer på mottakerlisten. Tilsvarende vises det til at Statnett er på høringslisten, og NVE er positive til det.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4d: NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.

- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4c og § 4e, med et tillegg. F.eks.: §4c. *Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.*

Fiske er ikke veldig aktuelt dette området, men nevnes fordi NJFF Telemark som nevnt også ser på dette endringsforslaget som et forslag til en generell endring av paragrafen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bekrefter at høringsdokumentene er sendt til Vest-Telemark kraftlag og Midt-Telemark energi. Det har ikke kommet inn uttalelse fra noen av disse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Barlinddalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

NJFF peker på at fiske er lite aktuelt i Barlinddalen naturreservat. Under høyingen var fiske tatt inn i § 7 a (tiltak i samband med forvaltning av vilt og fisk). I tilrådingen foreslås dette endret til å lyde: «*tiltak i samband med forvaltning av vilt.*»

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Barlinddalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Barlinddalen som naturreservat.

8. Korseikåsen, Porsgrunn kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 257 daa, hvorav 250 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 264 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold, på grunn av forekomst av naturtypene svartor- sumpskog, rik blandingsskog i lavlandet og gammel fattig edellauvskog. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av et stort innslag av edle lauvtrær hvor gammel, grov og hul eik er dominerende, samt forekomst av sjeldne og trua arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Korseikåsen ble vernet i 1978 for å ta vare på en forekomst av svartor-sumpskog. Eksisterende verneområde er på kun 7 daa.

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med til dels store verneverdier. Området gis regional (**) verneverdi basert på tidligere kartlegginger av området jf. Naturbase. Utvidelsen vurderes som en viktig og arronderingsmessig god utvidelse av eksisterende naturreservat.

Det er ifølge Naturbase registrert:

- Naturtypen rik blandingsskog i lavlandet (ca. 77 dekar) av viktig verdi (B- verdi). Naturtypen er også en utvalgt naturtype; hule eiker. Naturtypen går noe over på naboeiendom i øst.
- Naturtypen gammel fattig edellauvskog (ca. 64 dekar) av lokalt viktig verdi (C- verdi).
- Livsmiljøene rikbarkstrær (ca. 39 dekar), rik bakkevegetasjon (ca. 11 dekar), gamle trær (ca. 8 dekar), eldre lauvsuksesjon (ca. 1 dekar) og hule lauvtrær.

Det er ikke registrert mange rødlistearter i området, men potensialet antas stort, særlig knytta til eik. Det er funn av barlind (VU), alm (VU), ask (VU) og ruteskorpe (NT) på død eik (ved Statsforvalterens befaring den 29.9.2020). Det er også observert mye lungenever på løvtrærne. Arten er ikke rødlista, men forekommer hovedsakelig i eldre, gjerne noe skyggefull skog med høy luftfuktighet der den ofte finnes på gamle løvtrær. Det er også registrert kystnever som har samme miljøkrav som lungenever.

Inngrepsstatus:

Det går en traktorvei og en sti gjennom området i sør. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Høring:

Verneforslaget ble i tillegg sendt til: berørte grunneierne, Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Porsgrunn JFF, Porsgrunn og Omegns turistforening, Midt Telemark Energi, Vest- Telemark kraftlag AS, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Grenland friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Statens Vegvesen Region sør, Skagerak Nett AS, Skagerak Energi AS, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Bane NOR har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader til saken. DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Ut fra DMF sine databaser/kartinnsyn finnes det heller ikke registreringer av gamle gruver eller gruveåpninger innenfor de foreslåtte verneområdene. DMF har derfor ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at det er Skagerak nett AS som har områdekonsesjon i verneforslaget som ligger i Porsgrunn kommune. Så langt NVE kjenner til finnes det ingen nett innenfor verneforslaget. NVE har generelt ikke detaljert kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnett, og forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner. I nærheten av utvidelse av Korseikåsen naturreservatet har Skagerak fått konsesjon til en 132 kV – luftledningen Meen - Solum – Dolven. NVE registrerer at Skagerak Nett og Statnett er på høringslisten.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt nettselskapet sine eksisterende eller planlagte anlegg. Skagerak Nett skriver videre at Korseikåsen naturreservat ligger i nærheten av 132 kV kraftledningen Meen – Solum – Dolven (strekningen Omslandsmyra – Solum), der Skagerak Nett har anleggskonsesjon og er eier og driver av kraftledningen. Utvidelse av Korseikåsen naturreservat slik det er skissert skaper ikke konflikt for Skagerak Nett sitt behov for sikker drift og vedlikehold av nevnte kraftledning.

Naturvernforbundet viser til høringsdokumentene og skriver at Skogutvalget i Naturvernforbundet støtter opprettelsen av naturreservater. De skriver videre at området ser ut

til å ha fanget opp kjente naturverdier unntatt en mindre del av naturtypelokaliteten som ligger i Larvik kommune.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt gjennom verneforskriften og har ingen ytterligere bemerkninger til verneforslaget.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4(x): NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.

- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4, som omhandler jakt og fangst (samt fiske) og felling av store rovdyr med et tillegg. F.eks.: §4(x). *Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.*

Fiske er ikke veldig aktuelt dette området, men nevnes fordi NJFF Telemark som nevnt også ser på dette endringsforslaget som et forslag til en generell endring av paragrafen.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder uttalelsen fra NVE så har Skagerak Nett svart opp spørsmålet om kraftlinje øst for planlagt naturreservat. Kraftlinjen vil ikke komme i konflikt med verneområdet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Korseikåsen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Arealet i forskriften er endret til 264 dekar, da arealet oppgitt i høringen manglet arealet for eksisterende naturreservat på 7 dekar.

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark med forslag om endring av forskriftene så forholder Statsforvalteren seg til de gjeldende standardformuleringene for forskrifter som Miljødirektoratet har utarbeidet. Det er opp til Miljødirektoratet om forskriftene skal endres.

Statsforvalteren tilrår ellers forskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Korseikåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Korseikåsen naturreservat.

9. **Skitnebufjellet, Notodden kommune**

Totalareal 1 128 daa, hvorav 1 092 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av skogtypen kalk- og lågurtfuruskog i lavlandet. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av sjeldne og trua arter av lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med viktige verneverdier, jf. også formålsbeskrivelsene nedenfor. Området gis regional (**) verneverdi basert på sammenstilling av foreliggende materiale fra området. Kunnskap om området er hentet ut fra kartleggingen av kalkskog i området i 2018 (Kopslandåsen-Raua). Sammenstillingen av kunnskapen fra verneforslaget er utført av BioFokus (BioFokus-notat 2020-25) på oppdrag fra daværende Fylkesmann i Vestfold og Telemark i 2020.

Furu er gjennomgående det dominerende treslaget i området, men økt graninnslag på friske areal og i de nordvendte lisidene av Skitnebufjellet. Bjørk og eier er vanlig i furuskogen, nederst i lia også osp og innslag av spisslønn og alm. Øvre del av lisiden huser mosaikker av fattig lav-, lyng-, bærlyngskog, ispedd friske sig med blåtopp. Ned lisidene mot Tinnsjø i nord også skreenter med svak lågurtskog der skogfiol, knollerteknapp, jordbær, liljekonvall og blåknapp er notert fra feltsjiktet.

Området har spredte funn av enkelte naturskogarter, hovedsakelig arter knyttet til restene av gamle keloelementer. Arter som tyrinål (NT) og blanknål (NT) er påvist på stående kelogadd av furu, og furuskjell (NT) på liggende keloester. Det er et visst potensial for enkelte rødlistede vedboende sopp i de nedre lisidene med en del tynningsvirke, men kontinuiteten

virker svak for liggende død ved i området som helhet. Brannstubbelaav er ikke påvist, men kan forekomme på brente keloelementer. Varm og gammel furuskog med død ved i nedre del av lisiden kan også huse varmekrevende og sjeldne insekter.

Skitnebufjellet huser eldre furuskog på et begrenset areal, spesielt i forhold til kjente naturverdier i landskapet rundt. Tre kjerneområder av midlere verdi er avgrenset, men disse dekker en begrenset del av verneforslaget. Innenfor kjerneområdene inngår svakt fleraldret skog med spredte gamle trær og spredte død ved-elementer. Skogstruktur og arts mangfold tilsier svake/midlere verdier for disse kriteriene for området som helhet. Positive trekk er innslag av lavlandsskog og den rødlistede naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU) i de nedre lisidene. Isolert sett vurderes derfor Skitnebufjellet til regional verdi (**).

Skitnebufjellet dekker inn enkelte skogvern mangler på begrensede arealer. Området bidrar i nedre del av lisiden i nord til den generelle mangelen lavlandsskog. Flekkvis også biologisk gammel skog. Av mangelnaturtyper/ansvarstyper inngår noe lavlandsfuruskog. Den totale mangelpfyllelsen vurderes som lav/middels.

Inngrepsstatus:

Det går to traktorveger inn i området. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep i området.

Høring:

Verneforslaget ble i tillegg sendt til: Notodden skogeierlag, Notodden JFF, Notodden Turlag, Nedre Telemark bonde- og småbrukerlag, Hjartdal Elverk AS, Midt-Telemark Energi, Vest-Telemark kraftlag, Notodden Energi, Sunnhordaland kraftlag (konsesjonseier Folljå), Forum for natur og friluftsliv, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Bane NOR har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader til saken. DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Ut fra DMF sine databaser/kartinnsyn finnes det heller ikke registreringer av gamle gruver eller gruveåpninger innenfor de foreslåtte verneområdene. DMF har derfor ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler følgende: Skitnebufjellet ligger nært reguleringsmagasinet Tinnsjå. Det er allerede vernet flere områder helt ned til HRV til dette

magasinet. NVE vurderer derfor at verneforslaget for Skitnebufjellet naturreservat ikke skaper ytterlig konflikt for reguleringen. NVE gjør oppmerksom på at Everket AS har områdekonsesjon i områdene som ligger i Notodden kommune. Så langt NVE kjenner til finnes det ingen nett i verneforslaget. NVE har generelt ikke detaljert kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnettet, og forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt nettselskapet sine eksisterende eller planlagte anlegg.

Naturvernforbundet viser til høringsdokumentene og skriver at Skogutvalget i Naturvernforbundet støtter opprettelsen av naturreservater. De skriver videre at Skitnebufjellet, som er svakt regionalt verdifullt, er en mindre del av det nasjonalt verdifulle området Koplandsåsen-Raua. Avgrensningen ser ut til å inkludere det som er av kjente naturverdier på eiendommen som har tilbud skog. Naturvernforbundet håper reservatet senere kan utvides til å sikre de store nasjonale naturverdiene som finnes i Kopslandsåsen-Raua, og ber Fylkesmannen selv ta initiativ overfor aktuelle skogeiere for å få i gang en dialog om mulighetene.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt gjennom verneforskriften og har ingen ytterligere bemerkninger til verneforslaget.

Norges Skogeierforbund, som representerer grunneier, påpeker at grensene på kartet er riktig, men at arealet er litt større. Sum areal er 1130 dekar hvorav 1092 er produktivt areal. Til sammen står det 26708 m³ i det tilbudte området. Videre må inntegna traktorveger justeres litt. Det bes også om at det tas inn et punkt under §6 i forskriften om at det skal være tillatt å vedlikeholde og bruke traktorveger som er tegnet inn på vernekartet i forbindelse med storviltjakt.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4(x): NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.
- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4, som omhandler jakt og fangst (samt fiske) og felling av store rovdyr med et tillegg. F.eks.: «§4(x). Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.»

Fiske er ikke veldig aktuelt dette området, men nevnes fordi NJFF Telemark som nevnt også ser på dette endringsforslaget som et forslag til en generell endring av paragrafen.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Skitnebufjellet* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Det ble etter høringen tatt inn et tilleggsareal på ca. 195 daa som grunneier ønsket å tilby.

Verneforskrift

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark med forslag om endring av forskriftene så forholder Statsforvalteren seg til de gjeldende standardformuleringene for forskrifter som Miljødirektoratet har utarbeidet. Det er opp til Miljødirektoratet om forskriftene skal endres. Statsforvalteren er ellers enig i at det er unødvendig å ha med formulering om forvaltning av fisk i forskrift for Skitnebufjellet naturreservat etter som det ikke finnes tjern/innsjøer her. I tilrådingen endres derfor forskriftens § 7 b på dette punktet slik at den lyder:

Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt.

Når det gjelder uttalelsen fra Norges Skogeierforbund om at det må være mulig å vedlikeholde eksisterende traktorveier så foreslår Statsforvalteren at det legges inn et nytt punkt e) om dette i unntaksbestemmelsene i § 4. Uttransport av felt elg og hjort er det åpnet for i § 6 b.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Det er etter høringen tatt inn et areal på 195 daa etter høringen. Optimalt burde denne endringen vært med i høringen, men Miljødirektoratet velger å tilrå området med endringen i vernekartet. Tilleggsarealet ligger midt inne i det opprinnelige forslaget og sørger for at området får en bedre og mer naturlig arrondering. Endringen berører ingen andre eiendommer eller interesser.

Tilråding Skitnebufjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skitnebufjellet som naturreservat.

10. **Bjønneville, Notodden kommune**

Totalareal 1 417 daa, hvorav 1 340 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av eldre, brannpåvirket lavlandsfuruskog og rik lågurtskog. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av truede og sjeldne arter av insekter, sopp og lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med til dels store verneverdier, jf. også formålsbeskrivelsene nedenfor. Området gis regional (**) verneverdi basert på sammenstilling av foreliggende materiale fra området. Kartlegging ble foretatt i området i 2019. Sammenstillingen er utført av BioFokus på oppdrag fra daværende Fylkesmann i Vestfold og Telemark i 2020.

Bjønneville omfatter et middels stort areal som domineres av eldre og brannpåvirket lavlandsfuruskog i en svært viktig region for denne skogtypen. Furu er gjennomgående det dominerende treslaget i området, med noe økt graninnslag langs bekker, søkk og sig. I tillegg finnes bjørk og eik vanlig i furuskogen, stedvis også noe osp, rogn og selje. Svartor står i enkelte fuktige partier. Topparealet og de øvre lisidene huser mosaikker av fattig lav-, lyng-, bærlyngskog, ispedd friske sig med svakt utviklet høgstaudekog. I de nedre og brattere lisidene mot Follsjåveien inngår også lågurt-bærlyngskog i tilknytning til sesongfuktige sig, i mosaikk med furudominert blåbærskog. Her finnes karplanter som svarterteknapp, blåknapp, breiflangre, nattfiol, flekkgrisøre, blodstorkenebb og blåveis, som indikerer rike markforhold. Lågurtfuruskog er oppført som rødlistet under typen kalk- og lågurtfuruskog (sårbar - VU).

Kjerneområdene (5 avgrensninger) huser svakt utviklet naturskog, der svakt fleraldret skog med spredte eldre trær og innslag av både stående og liggende fersk død ved av furu er typisk. Stedvis finnes enkelte keloelementer. Kontinuiteten i død ved virker svak i verneforslaget isolert sett. Både keloelementer og gamle trær i hele undersøkelsesområdet har spor etter tidligere skogbranner. Et mindre felt nord innen kjerneområde 5, har også spor etter en nyere brann (10-15 år gammel). Av andre viktige nøkkelementer for biologisk mangfold finnes spredte gamle bjørk og osp i furuskogen, samt gammel søyleeiner.

Kjerneområdene har spredte forekomster av naturskogarter typisk for området. Her inngår både varmekjære lavlandsarter, branntilknyttede arter og mer vidt utbredte naturskogarter. Av typiske lavlandsarter inngår gnag etter barkbillen *Orthotomicus longicollis* (RE) på tre gadd, funn av vedsikadene *Cixidia lapponicus* og *Cixidia confinis* (VU) i død furuved, gnag etter knuskkjukemøll (EN) på gammel bjørk og soppen rustskinn (VU) på død furu. Grov søyleeiner er også et typisk lavlandselement, og knyttet til slike ble lavartene smalhodenål (VU) og rosa tusselav (VU) påvist. Av mer generelle naturskogsarter knyttet til furu finnes lys- og mørk brannstubbek (begge VU), samt tyrinål (NT), blanknål (NT), furuskjell (NT), rotnål (NT) og hornskinn (NT). Av øvrige arter finnes også signalartene furustokkjuke og okerporekjuke i verneforslaget.

Bjønneville dekker inn flere skogvernangler. Hele arealet bidrar til den generelle mangelen på lavlandsskog. Innen deler av kjerneområdene også for biologisk gammel skog. Av mangelnaturtyper/ansvarstyper, inngår gammel furuskog. Den totale mangeloppgyllelsen vurderes som høy.

Inngrepsstatus:

Det går flere traktorveger inn i området. En telefonkabel går gjennom området i vest.

Høring:

Verneforslaget ble i tillegg sendt til: Notodden skogeierlag, Notodden JFF, Notodden Turlag, Nedre Telemark bonde- og småbrukerlag, Hjarthdal Elverk AS, Midt-Telemark Energi, Vest-Telemark kraftlag, Notodden Energi, Sunnhordaland kraftlag (konsesjonseier Folljå), Forum for natur og friluftsliv, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukerlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Bane NOR har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader til saken. DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Ut fra DMF sine databaser/kartinnsyn finnes det heller ikke registreringer av gamle gruver eller gruveåpninger innenfor de foreslåtte verneområdene. DMF har derfor ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at Bjønneville naturreservat grenser nært til reguleringsmagasinet Follsjå. Follsjå brukes til kraftproduksjon og er eid av Sunnhordland kraftlag AS. NVE ber om at konsesjonseieren blir orientert om verneforslaget, slik at de kan komme med innspill om nødvendig tilpasning av verneforslaget og hvorvidt det er aktuelt med heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) i fremtiden. NVE gjør oppmerksom på at Everket AS har områdekonsesjon i områdene som ligger i Notodden kommune.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt nettselskapet sine eksisterende eller planlagte anlegg.

Naturvernforbundet ser det som positivt at stadig flere skogområdet blir foreslått for frivillig vern. Det er derfor gledelig at man har oppnådd enighet med grunneiere om vern av de tre foreslåtte områdene innafor Notodden kommune. Stortinget vedtok i 2016 at 10 prosent av

skogen i Norge skal vernes. Det fordres med andre ord stor aktivitet på dette området om målet skal nås. NVT understreker likevel at det er svært viktig at prosessen legges opp slik at det er de aller viktigste skogområder med høyest verneverdi som prioriteres og som vernes først. Bjønnestille er del av den lavereliggende Follsjå-skogen, men har først og fremst regional verdi og har dermed en noe svakere verneverdi enn de beste arealene i landskapet rundt Follsjå. Men Naturvernforbundet ser det som positivt at det blir fredet, spesielt med funksjon som et suppleringsområde til de mer verdifulle arealene. Men det er viktig for oss å presisere at vern av Bjønnestille ikke erstatter et videre vern av de viktigste vernekandidatene Rundt Follsjå, men heller supplerer disse.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt gjennom verneforskriften og har ingen ytterligere bemerkninger til verneforslaget.

Norges Skogeierforbund, som representerer grunneier, har hatt innspill til verneforskriften nyttet til behov for restaurering av freda og verneverdige hus på eiendommen. Dette dreier seg om hus som er noen av de eldste i landet. Hogst av furu i samråd med Fylkesantikvarmyndigheten for restaurering av freda hus på eiendom 135/1. De skriver videre at i et evighetsperspektiv kan det også bli behov for restaurering av hus som i dag er verneverdige, inkludert også å kunne kjøre ut aktuelle trær.

Videre går det en eldre telefonledning gjennom deler av eiendommen. Strekket er ca. 650 meter i reservatet. Det bes om at det tas inn i forskriften at traseen kan brukes og vedlikeholdes etter standard formulering tilsvarende kraftledninger.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4(x): NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.
- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4, som omhandler jakt og fangst (samt fiske) og felling av store rovdyr med et tillegg. F.eks.: «§4(x). Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.»

Ellers nevnes det at det mangler en dispensasjonsmulighet for forvaltningstiltak for fisk i verneforskriften. NJFF er usikre på om Trynåstjønna er fisketom.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder uttalelsen fra NVE, så ble høringsdokumentene for Bjønnestille naturreservat videresendt til Sunnhordaland kraftlag AS som konsesjonshaver slik det ble bedt om. Det kom ikke inn uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Bjønnestille* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark med forslag om endring av forskriftene så forholder Statsforvalteren seg til de gjeldende standardformuleringene for forskrifter som Miljødirektoratet har utarbeidet. Det er opp til Miljødirektoratet om forskriftene skal endres. NJFF peker videre på at det mangler dispensasjonsmulighet for forvaltningstiltak i forskriften for Bjønnestille naturreservat. Statsforvalteren tilrår derfor endring i forskriftens § 7b på dette punktet slik at den lyder:

«tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk».

Når det gjelder uttalelsen fra Norges Skogeierforbund om uttak av furu til restaurering av freda bygninger på eiendommen til tilbyder, så tas det inn en mulighet for å søke om dette etter § 7 i) i forskriften. Statsforvalteren mener imidlertid at det i utgangspunktet bør forsøkes å finne egnet furu til dette formålet andre steder på egen eiendom. Uttak innenfor verneforslaget bør skje som siste utvei dersom egnet trevirke ikke blir funnet utenfor. Videre bør uttaket skje på snøføre om vinteren for å unngå skade fra motorisert kjøretøy på terrenget i verneområdet. Det åpnes derfor i tillegg for å søke om bruk av motorisert kjøretøy knyttet til dette uttaket dersom det skjer innenfor vernegrensene (§ 7). Type motorisert kjøretøy må derfor begrenses til f.eks. ATV med belter eller liten beltetraktor.

Når det gjelder linje for telekabel blir den lagt inn i vernekartet. Statsforvalteren er imidlertid usikker på hvor viktig det er med ordlyden «fornyelse» i sammenheng med en telekabel dersom det er knyttet til nettet for fasttelefon. Nettet for fasttelefon er under utfasing og det bør derfor utelates i forskriften. Det legges inn standard unntaksbestemmelse i § 4 k) gjeldene for kraftlinjer og det gis videre åpning for motorferdsel til dette formålet etter søknad i § 7 j) i forskriften. Det blir opp til Miljødirektoratet å gjøre en endelig vurdering av disse forholdene i forskriften.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekartsom beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren om at det ikke er nødvendig å ta inn alle unntaksbestemmelsene knyttet til vedlikehold av kraftledninger i forskriften for å ivareta vedlikehold av telefonkabel. Vi tilrår derfor en endring av § 7 k til *drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende telekabel*.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bjønnestille:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Bjønnestille som naturreservat.

11. **Muttjønn, Notodden kommune**

Totalareal 1 298 daa, hvorav 1 235 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av gammel brannpåvirket lavlandsfuruskog med rik forekomst av død ved. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av en rekke sjeldne og trua arter spesielt av lav og sopp. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med svært viktige verneverdier, jf. også formålsbeskrivelsene nedenfor. Området gis nasjonal (***) verneverdi basert på sammenstilling av foreliggende materiale fra området. Sammenstillingen av kunnskapen fra verneforslaget er utført av BioFokus på oppdrag fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark i 2020.

Muttjønn omfatter et småkollet åsparti nord for Ramsås, sørøst for Follsja øst i Notodden kommune. Berggrunnen er dominert av fattig gneis og granitt, med striper av rikere amfibolitt. Grunnlendte areal dominerer langs koller og rygger, i veksel med enkelte lisider og søkk som har tynne lag med løsmasser i form av forvittringsmateriale og noe morenemateriale.

Furu er gjennomgående det dominerende treslaget langs kollepartiene med varierende innslag av bjørk, osp og gran, langs fuktsig også svartor. Grov søyleeiner finnes spredt. Vegetasjonen i furuskogen er fattig med mosaikker av lav-, lyng- og bærlyngskog. Arealet domineres av eldre brannpåvirket furuskog, dels nokså tett og fleraldret naturskog med gamle trær og død ved i kjerneområdene. Død ved forekommer både som stående og liggende elementer i området som helhet, der gadd er vanligst og forekommer jevnt, mens liggende død ved finnes mer flekkvis. Vanligst er død ved av små til midlere dimensjoner. Selvtynningsvirke av ulike nedbrytningsstadier er vanligst, men området huser også jevnt med rester av gamle keloelementer som gir området en sjelden god kontinuitet til lavlandsskog å være. Brannlyrer på både levende trær og på død ved av furu vitner om hyppig historisk brannpåvirkning.

Området er artsrikt, bl.a. med en rekke krevende arter knyttet til gammel dødvedrik furuskog,

flere med sterke bestander. Totalt er det hittil funnet 18 rødlistearter fra området, med stort potensial for at området huser flere arter, spesielt av insekter, men også av lav og sopp. Av disse er 9 arter knyttet til furuskog. Av sopp inngår skyggekjuke (VU), furuplett (NT), flekkhvitkjuke (NT) og hornskinn (NT). Mer vanlige signalarter som furustokkjuke og okerporekjuke finnes også i området. På eldre rester av kelogadd og kelohøgstubber fra tidligere skoggenerasjoner, samt på mer «nyproduserte» tynningsgadd, inngår lavarten blanknål (NT) hyppig, og enkelte ulvelav (NT). Sistnevnte er svært sjelden i sørboreal sone.

På brente gadd og stubber finnes også brannspesialistene lys- og mørk brannstubbela (begge VU) lokalt relativt vanlig. Knyttet til godt nedbrutt liggende død ved finnes furuskjell (NT) flere steder. Gubbeskjegg (NT) vokser både på furustammer og på grangreiner i området. Signalarten lungenever finnes spredt på løvtrær. Flere rødlistede arter er også funnet tilknyttet nøkkelementer av gran, einer og osp. Tilknyttet gran; sprikskjegg (NT), rosenkjuke (NT), svartonekjuke (NT), rynkeskinn (NT) og vedalgekølle (NT). På osp korallpiggsopp (NT) og på einer rosa tussela (VU). I Elgsliputten yngler også den rødlistede amfibiearten storsalamander (NT). Gammel lavlandsskog med død ved i sommervarme skogtrakter har generelt stort potensial for varmekrevende og sjeldne insekter. Dette er ikke undersøkt her. Undersøkelser i nærområdet antyder stor artsrikdom.

Murtetjern huser både gammel furuskog og granskog, der innslaget av gammel brannpåvirket og kontinuitetspreget lavlandsfuruskog med et rikt artsmangfold av krevende gammelskogsarter, er av størst verneverdi. Murtetjern vurderes isolert sett som nasjonalt viktig (***).

Murtetjern dekker inn flere viktige nasjonale og regionale mangler i skogvernet. Området bidrar til de generelle manglene lavlandsskog og biologisk gammel skog. Også for flere mangelnaturtyper/ansvarstyper, spesielt for lavlandsfuruskog, er deknningen god. Arealet kan også regnes som en hot-spot for rødlistede arter, jf. mangelanalysen for arter. Den totale mangeloppfyllelsen vurderes som høy.

Inngrepsstatus:

Det går traktorvei inn i området fra nord. Ved Øvre Muttjern står det en gapahuk. Ingen andre kjente tekniske inngrep i området.

Høring:

Verneforslaget ble i tillegg sendt til: Notodden skogeierlag, Notodden JFF, Notodden Turlag, Nedre Telemark bonde- og småbrukerlag, Hjartrdal Elverk AS, Midt-Telemark Energi, Vest-Telemark kraftlag, Notodden Energi, Sunnhordaland kraftlag (konsesjonseier Folljå), Forum for natur og friluftsliv, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukerlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske

Forening og Telemark Sau og Geit.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Bane NOR har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen merknader til saken. DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Ut fra DMF sine databaser/kartinnsyn finnes det heller ikke registreringer av gamle gruver eller gruveåpninger innenfor de foreslåtte verneområdene. DMF har derfor ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de har sett gjennom meldingen for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. NVE har ingen merknader til Murtetjern. NVE gjør videre oppmerksom på at Everket AS har områdekonsesjon i områdene som ligger i Notodden kommune. Så langt kjenner NVE ikke til at det finnes nett i verneområdene. NVE har generelt ikke detaljert kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnett, og forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt nettselskapet sine eksisterende eller planlagte anlegg.

Naturvernforbundet i Telemark (NVT) ser det som positivt at stadig flere skogområdet blir foreslått for frivillig vern. Det er derfor gledelig at man har oppnådd enighet med grunneiere om vern av de tre foreslåtte områdene innafor Notodden kommune. Stortinget vedtok i 2016 at 10 prosent av skogen i Norge skal vernes. Det fordres med andre ord stor aktivitet på dette området om målet skal nås. NVT understreker likevel at det er svært viktig at prosessen legges opp slik at det er de aller viktigste skogområder med høyest verneverdi som prioriteres og som vernes først. Murtetjønn eller Muttjønn er 1/10 av Ramsås-Heaområdet og er en nasjonal viktig skog. Det er en del av den viktige Follsjåskogen, som huser en stor andel lavereliggende furunaturskog av internasjonal verdi. Det er viktig for NVT å påpeke at det aktuelle verneområdet bare er en liten bit av et større sammenhengende område med stor artsrikdom og unike verdier. Statsforvalteren bør initiere til at alle arealene med nasjonale/internasjonale skogområder i Follsjå-landskapet blir vernet.

Naturvernforbundet ved skogutvalget skriver at området er det eneste tilbudte området i de lavereliggende unike furuskogene i Notodden som er nasjonalt verdifullt. De andre områdene har lavere naturverdier. Det er derfor spesielt viktig at Murtetjern på en god måte fanger opp kjente naturverdier, særlig da det ligger innenfor det internasjonalt verdifulle området Ramsås-Hea. På samme eiendom, og særlig mot vest og nordvest fortsetter store

dokumenterte naturverdier som også bør inkluderes i verneområdet hvor det er gjort en rekke funn av nær trua og trua arter. Dette arealet er svært viktig at inkluderes i et framtidig verneområde. Naturvernforbundet håper at vernet på et senere tidspunkt også kan utvides til å inkludere de store dokumenterte naturverdiene på eiendommen i nord.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt gjennom verneforskriften og har ingen ytterligere bemerkninger til verneforslaget.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4(x): NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.
- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4, som omhandler jakt og fangst (samt fiske) og felling av store rovdyr med et tillegg. F.eks.: «§4(x). Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.»

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Murtetjern* som i høringsforslaget, men henviser til pågående navnesak for området (Muttjörn/Muttjonn/Murtetjern).

Avgrensing

Det er gjort noen mindre justeringer på avgrensingen etter høring, ved at arealer er tatt ut.

Verneforskrift

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark med forslag om endring av forskriftene så forholder Statsforvalteren seg til de gjeldende standardformuleringene for forskrifter som Miljødirektoratet har utarbeidet. Det er opp til Miljødirektoratet om forskriftene skal endres. Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Kartverket har etter Statsforvalterens tilråding fattet vedtak om stedsnavnet. I vedtak av 26.

januar har Kartverket vurdert navneformen Muttjørn, Muttjønn og Murtetjern, og har vedtatt bruk av *Muttjønn* for naturnavnene Øvre og Nedre Muttjønn i området. Miljødirektoratet endrer navnet på området og tilrår bruk av Muttjønn i samsvar med Kartverkets vedtak.

Tilråding Muttjønn:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Muttjønn som naturreservat.

OSLO OG VIKEN FYLKE

Det foreslås vern av 6 skogområder. Ett av områdene er en utvidelse og sammenbinding av to eksisterende naturreservater. Alle områdene har kommet til som tilbud om frivillig vern av skog fra private grunneiere.

Høring:

Områdene har vært sendt på 2 ulike høringer. Austadmarka, Leitjernsfjellet, Rudsbekken og Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan er sendt til: Akershus Bondelag, Viken idrettskrets (tidl. Akershus Idrettskrets), Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Aurskog-Høland kommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Drammen kommune, Drammen friluftslivsforum, Elverket Høland AS, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Haga Idrettsforening, Hallingdal kraftnett, IF Hellas, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Lier kommune, Marker kommune, Mjøndalen jeger- og fiskerforening, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nesbyen kommune, NOF Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Norskog, NVE, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Skiforeningen, Statens Vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken Skog, Viken Skog SA, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets.

Larshus og Galtedalstjerna er sendt på høring til: berørte grunneiere, rettighetshavere,

naboer, Forum for natur og friluftsliv –Oppland, Innlandet fylkeskommune, Jevnaker kommune, Lunner kommune, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk Ornitologisk Forening Oppland, Norges Jeger-og Fiskerforbund Akershus, Norges Skogeierforbund, Oppland Sau og geit, Oslo og Omland Friluftsråd, Skiforeningen, Viken fylkeskommune, Viken Skog SA, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Landbruksdirektoratet, Norsk Bergindustri, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Riksantikvaren, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF og Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene.

12. **Rudsbekken, Nesbyen kommune**

Totalareal 505 daa, hvorav 505 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av lavereliggende, produktiv barskog. Naturreservatet har kvaliteter knyttet til eldre, kalkrik skog og arter som har sitt leveområde i slike miljø. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger i Nesbyen kommune, i lia på østsiden av Hallingdalselva, ca. 3 km nord for Nesbyen sentrum.

Området er verdisatt som regionalt viktig og fyller i høy grad mangler i skogvernet. Verdiene er særlig knyttet til eldre rik lågurt gran- og furuskog og delvis knyttet til stor variasjon i gradienten oppover lisiden. Karplantefloraen er rik og større partier er dominert av rik lågurtskog. Det er her også en del død ved, og slike varme og rike skoger med dødved er viktig for flere krevende insekter. Områder er ikke undersøkt mht. slike, men apollosommerfugl (VU) er funnet nylig i umiddelbar nærhet, eventuelt innenfor området. Fungaen av dødvedarter er så langt ikke dokumentert spesielt interessant, men registrering kun på våren medførte at kun flerårige arter ble funnet. Disse var rosenkjuke (NT) og rynkeskinn (NT). På tørrgadd ble ulvelav (NT) funnet ett sted. På en brannstubbe ble mørk brannstubbelaav (VU) funnet. Bergveggsfloraen av lav var fattig på tross av rik berggrunn i deler av området. Det ble kun gjort funn av skubbenever, kystårenever og småfyllav. Lokaliteten har stor variasjon og lange gradienter fra tørr nokså gammel fattig furuskog, og osperike blåbærskoger, til rik lågurtskog. Slik baserik skog finnes flere steder i Hallingdalens solvendte lisider, men dette er en av de bedre kjente forekomstene. Rudsbekken skårer høyt og middels på treslagfordeling, vegetasjonsvariasjon, urørthet, topografisk variasjon, arrondering og størrelse. For strukturelle kvaliteter, scorer det middels på dødvedmengde, hvor det er nokså bra med dødved i de grandominerte områdene, men i praksis ikke i de furudominerte. For andre strukturelle kvaliteter som dødved-kontinuitet og gamle trær, skårer det svakt. Samlet vurderes det at Rudsbekken har regional verdi (**).

Mangelnaturtypen rik blandingsskog (rik barskog) i lavlandet er oppfylt over grenseverdien på 250 dekar og mangelen oppfylles i høy grad. Den oppfyller også i høy grad de generelle

manglene lavlandsskog og høybonitets skog. Samlet vurderes området og oppfylle manglene i skogvernet i høy grad. Av mangler i Buskerud, oppfyller det godt den prioriterte mangelen “forekomster av rike blandingsskoger med minst verdi B” i lavlandet”. Det oppfyller også godt mangelen “Økt vern av skog på høy bonitet eller på produktiv mark i sørboreal vegetasjonssone.” Rudsbekken har samlet en høy mangeloppfyllelse

Inngrepsstatus:

Det er ikke registrert større inngrep i området. Området grenser mot vei og traktorvei i vest. Det går noen gamle hesteveier i området som det er åpnet for at kan vedlikeholdes.

Det ligger et forekomstområde for løsmasser i form av sand- og grus tett på det foreslåtte verneområdet.

Planstatus

Verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde, samt reindrift (LNFR) i kommuneplanen for Nesbyen. Deler av arealet har hensynssone med faresone – ras- og skredfare.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren opplyser at de ikke er riktig høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, og viser til kulturmiljøforvaltningen i Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har vært på høringslisten og har gitt eget innspill.

Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til forslagene. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader til områdene i høringsforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, men har ingen merknader utover dette.

Språkrådet har ingen merknader til navnet Rudsbekken.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser at Hallingdal kraft nett har områdekonsesjon i området, og forventer at de vil gi egen uttalelse i saken. Glitre Energi Nett eier en 66 kV regionallinje nær vernegrensen. De viser til deres innspill til oppstartsmelding og trekker frem at Glitre må i vernebestemmelsene sikres adgang til drift, vedlikehold og oppgradering, uten krav til søknad om dispensasjon. NVE bemerker mangelen på bestemmelser knyttet til energi- og kraftanlegg i utkast til verneforskrift. De ber om at Statsforvalteren tar kontakt med Glitre Energi Nett for å avklare hvilke bestemmelser som eventuelt må inn i forskriften for å ivareta behov knyttet til drift, vedlikehold og oppgradering

av nettanlegget. NVE mener det som et minimum bør vurderes å ta inn i § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) følgende: «drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.» Dette for å ta høyde for at noe av arbeidet med kraftlinjen vil kunne skje inne i verneområdet, for eksempel linjerydding.

NVE opplyser også at Bane NOR eier transformatorstasjonen JBV Nesbyen utenfor det foreslåtte området, og viser til deres uttalelse om hvorvidt det vern vil komme i konflikt med drift og vedlikehold av denne.

Statnett har ingen merknader til verneforslaget, men påpeker feil i foreslått verneforskrift, som viser til Nes kommune i § 2 første punktum, og ikke Nesbyen kommune.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) opplyser om et forekomstområde for løsmasser i form av sand og grus på Haugeplassen, omtrent 50 m fra det foreslåtte verneområdet. Forekomstområdet er vurdert til lokalt viktig, men DMF vurderer ikke vern for å være til hinder for videre utnyttelse her.

Norsk Bergindustri anmoder Statsforvalteren å ta høyde for forekomster av mineralske råstoffer som ikke er omfattet av drift, men som kan være aktuelle for uttak i fremtiden. De melder at sand-, grus- og pukkforekomster er registrert i og omkring det foreslåtte området, og ber derfor om at området ikke vernes.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren vurderer, basert på befaringskart og vurderinger på kart, at verneforslaget ikke kommer i konflikt med energianlegg eller at det er behov for unntak i verneforskriften knyttet til dette slik NVE ber om. Statsforvalteren vurderer derfor at det er tilstrekkelig avstand til de aktuelle anleggene. Det er heller ikke mottatt merknader fra Glitre Energi eller Bane Nor til verneforslaget.

Når det gjelder mineralinteresser i området vises det til uttalelse fra DMF som mener vern ikke vil være til hindre for videre utnyttelse av det registrerte forekomstområdet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Rudsbekken* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Forskriften er rettet opp slik at kommunenavn er korrekt.

Statsforvalteren tilrår ellers forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rudsbekken:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Rudsbekken som naturreservat.

13. Leitjernsfjellet, Drammen kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 2 215 daa, hvorav 1 027 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 245 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med forekomster av gammel granskog på middels og høyere bonitet med til dels mye død ved. Videre er formålet å bevare ei sørlig og lavtliggende bakkemyr dominert av rome (Løkmyr). Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Leitjernsfjellet ligger i Drammen kommune, på åsen mellom Drammenselva og innsjøen Eikeren. Området ligger fra 420-580 moh. Området er en utvidelse av Løkmyr naturreservat sør i det nye verneforslaget. Løkmyr naturreservat er totalt 30 daa.

De største kvalitetene ved området er knyttet til gammel granskog på middels og høy bonitet og det er samlet vurdert som et verneverdig område med regional verdi. De største og viktigste naturkvaliteter er knyttet til gammel granskog med enten fuktige forhold eller naturskogsliknende miljøer med forholdsvis mye død ved. Det er også viktige naturkvaliteter knyttet til gammel ospeskog og gamle ospeelementer, samt gammel tørr gran- og furuskog. Deler av den mindre påvirkete skogen er på middels og høy bonitet, noe som er relativt sjeldent i denne regionen. Mye av området har en gunstig beliggenhet både geografisk og høydemessig, noe som gir et visst potensiale for krevende og sjeldne (trolig også varmekjære) arter. Videre er det positivt at flere kjerneområder med A- og B-verdier er avgrenset innenfor verneforslaget. I en samlet verddivurdering trekker særlig følgende forhold ned: 1) Området er

forholdsvis påvirket av eldre hogstinngrep, og kun mindre områder med naturskogs preg gjenstår; 2) Dødvedmengden varierer stort, og det samme gjør kontinuiteten i død ved; 3) Arronderingen er middels god, men det ville vært vanskelig å gjøre den noe særlig bedre da mye av arealet utenfor verneforslaget består av relativt ung skog.

Flere svakt til høyt kontinuitetskrevenne arter er påvist, fremst tilknyttet gran, osp og furu. Det er potensial for funn av flere moderat krevenne arter tilknyttet disse substrat, samt stabilt fuktig skog og sørvendt soleksponert skog. I de sørvendte liene er det potensiale for interessante insekter knyttet til soleksponert død ved blant annet av osp og furu. Foreløpig er 7 rødlistearter funnet, hvorav 1 er sterkt truet (EN), 3 er sårbare (VU) og 7 er nær truede (NT). I tillegg er en rekke signalarter registrert. De viktigste nevneverdige rødlistearter og signalarter påvist innenfor avgrenset nevneverdig areal er rundhodenål (EN), gul snyltekjuke (VU), ospepig (VU), rosenkjuke (NT), svartonekjuke (NT), rynkeskinn (NT), grønnsko (NT), grankullskorpe (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT), duftskinn, gammelgranskål, Ramboldia elabens (på tørr hard furuved), drueskinn, tretåspett, oliventømmersopp, begerfingersopp, granrustkjuke, furustokkjuke, stor ospeildkjuke, ospekjuka, lungenever og praktbarksopp. En barlind (VU) er registrert akkurat innenfor området i øst.

Området vil bidra spesielt til å fylle mangler i skogvernet knyttet til gammel granskog og gammel lavlandsblandingsskog.

Inngrepsstatus:

Det er skiløyper, traktorveier, stier, og en gammel hestevei innenfor verneforslaget. Videre ligger det to hytter på festet tomt innenfor verneforslaget, samt to hytter på egne eiendommer som er holdt utenom verneforslaget. Det ligger også en gapahuk ved Øvre Leitjern, og en sikringsradiomast sør for Øvre Leitjern. For øvrig er andre interesser i området knyttet til skogbruk, samt at det er nedbørfelt til et reservannverk.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Området grenser til et 300 kV sentralnett.

Planstatus

Verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Drammen (tidligere Nedre Eiker). Deler av området er sikringssone for nedbørfelt til reservevannverk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren opplyser at de ikke er riktig høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, og viser til kulturmiljøforvaltningen i Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har vært på høringslisten og har gitt eget innspill.

Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til forslagene. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader til områdene i høringsforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, men har ingen merknader utover dette.

Språkrådet melder at Leirjærnhøgda ikke er registrert i stedsnavnregisteret, men varianten «Leitjennsfjell» er oppført i Herredsregisteret. Språkrådet har bedt Kartverket reise navnesak. Vedtaket som blir gjort i denne navnesaken blir førende for navnet på naturreservatet, jf. punkt 4.3.6 i Kartverkets Håndbok for navnebehandling: «Det skal fremgå av tilrådingen om det er reist navnesak. Dersom det er reist navnesak som ikke er avsluttet før tilråding om vern, tar Miljødirektoratet forbehold om navn og skrivemåte».

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er positive til Statsforvalterens justering av grenseforslaget fra oppstartsmeldingen mht. kraftledning i området. De bemerker at utkast til forskrift mangler bestemmelser knyttet til energi- og kraftanlegg, spesielt ingen dispensasjon for en ny parallell linje, som de mener vil være aktuelt å innlemme under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) for oppgradering og fornyelse. Selv om Statsforvalteren har lagt verneverdier og bratt terreng til grunn for dette ber NVE om at det tas kontakt med Statnett for å avklare om forskriften må ivareta behov knyttet til drift, vedlikehold og fornyelse av nettlinjen etter grensejustering.

Statnett er fornøyd med at grensene til det foreslåtte verneområdet for Leirjærnhøgda er endret etter deres innspill til oppstartsmelding. De har ingen kommentarer utover dette.

Drammen kommune er positive til verneforslaget, men reiser spørsmål ved om forskriftens generelle unntak fra vernebestemmelsene dekker aktiviteter knyttet til vedlikehold av løypenett. De sikter konkret til fjerning av trær langs skiløype, dryppsonerhogst, og trær som utgjør en overhengende fare for turvei og ledningstrekk i lysløype, som er vanlig praksis ved løypevedlikehold, vil være tillatt etter paragrafens ordlyd. Ved dryppsonerhogst hender det at man må mange meter unna selve løypetraseen for å ta ut enkelttrær som ligger bøydd av snøen ned i skiløypetraseen. Dersom det må søkes om dispensasjon for dette mener kommunen at det er en fordel om det blir innlemmet enten i § 4, eller i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser).

De påpeker også at det ofte er nødvendig å bruke andre motoriserte fremkomstmidler enn løypemaskin, som ATV og snøscooter, for oppsyn, vedlikehold og drift av skiløypene. Dette gjelder særlig når løypemaskin havarerer eller det er mye trefall i skisesongen. Kommunen håper disse behovene kan bli hensyntatt i forskriftens generelle unntaksbestemmelser eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Drammen Friluftsråd (DF) opplyser at området er et yndet turområde hele året, og et kjerneområde for jakt i området i regi av Mjøndalen Jeger- og Fiskeforening (MJFF). MJFF har allmenn gapahuk ved Leitjenn, satt opp med tillatelse av kommunen. Det går også flere stier og en skiløype gjennom området.

De ønsker ikke at et vern blir til hinder for gjennomføring gåturaktiviteter; tur- og overnattingsarrangementer i regi av lokale skoler; jakt og fiske/krepsing; vedlikehold, merking og rydding av stier. I tillegg mener de det må være tillatt å sette opp informasjonstavle, samt at det opprettes en mindre arena i området for offentligheten, med bål plass, benk e.l. DF ønsker at disse aktivitetene ivaretas i verneforskrift, med ytterligere unntak for telting, og gjennomføring av orienteringsaktiviteter- og arrangementer.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder NVEs merknader knyttet til kraftledningen inntil det foreslåtte verneområdet vises det til uttalelsen fra Statnett som aksepterer de justeringer som er gjort før høring.

For merknader fra Drammen kommune rundt vedlikehold av skiløyper vises det til kommentarene under området Austadmarka over. Når det gjelder innspillene fra Drammen friluftsforum vises det også til kommentarene over, og til at de fleste av disse aktivitetene fortsatt vil være tillatt. Som nevnt er forbudet mot arrangementer ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, og fellesturer og fellestreninger mv. omfattes dermed ikke av forbudet. Jakt, fiske, krepsing, telting, vedlikehold av stier osv. vil også fortsatt være tillatt. Oppsetting av informasjonstavler vil kunne omsøkes, men ønskes primært satt opp utenfor området. Også for dette området har Statsforvalteren endret forslaget til forskrift slik at det åpnes for turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Navn

Angående navn har Statsforvalteren i høringsprosessen fått innspill fra en grunneier om at området bør hete Leitjensfjellet, da det er et navn som er brukt lokalt. Statsforvalteren viser også til uttalelse fra Språkrådet som nevner Leitjennsfjell. Statsforvalteren tilrår på dette grunnlaget at området heter Leitjensfjellet, men viser til at det er reist navnesak og at endelig vedtak i denne saken vil være førende for navn på området.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften etter høring:

- Nytt punkt 4n: *Turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Leitjernsfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse under navnet Leitjernsfjellet naturreservat.

14. Austadmarka, Drammen kommune

Totalareal 1 585 daa, hvorav 1 257 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som representerer en bestemt type natur i form av produktiv barskog og som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Området er lavereliggende, og vegetasjonen er variert og med større innslag av rikere skogtyper som kalkbarskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Austadmarka ligger i Drammen kommune, sør for Drammen by og øst for Konnerud. Området ligger på ca. 215-330 moh.

Området er kartlagt og vurdert til å ha regional verdi. Området er interessant å ta vare på da det fyller manglende naturtyper i skogvernet og inneholder lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog.

Vegetasjonen i området er variert med typer langs det meste av både base- og fuktighetsgradienten. De rikeste typene opptrer innenfor kjerneområdene. Bærlyng-lågurtskog dominerer der, og de rikeste partiene kan trolig føres til kalklågurt- og bærlyng-kalklågurtskog. Alt dette tilsvarer den rødlistede naturtypen "kalk- og lågurt-furuskog" (VU). Ellers er det innslag av bl.a. "rik gransumpskog" (VU) og "rik åpen sørlig jordvannsmyr" (EN), men arealene er små. Tresjiktet er dominert av gran og furu. Ellers inngår en del eier og bjørk, og flekkvis også osp. Spredt til svært sparsomt forekommer ellers alm (VU), ask

(VU), barlind (VU), hassel, rogn, rognasal, selje, spisslønn og svartor.

Skogen varierer en del i alder, fra helt ung til moderat gammel. Mye av skogen er kun ca. 50-70 år gammel, mens andre deler er rundt 100 år. Den eldste skogen i området er ca. 130-150 år. Det finnes både gran og furu på inntil 50 cm dbh. Andre treslag er generelt smådimensjonerte/tynnstammete. Mengden død ved er lav og det er ingen dødvedkontinuitet.

Flere svakt til moderat krevende arter er påvist, men ingen spesielt sjeldne, krevende og/eller høyt rødlistete arter. Alle er dessuten kun tilknyttet rik bakke/ kalkskog/ kulturpreget mark, og ikke gammelskogselement. Totalt er det påvist 6 rødlistearter innenfor verneverdig areal, men to av disse er vidt utbredte treslag (alm og ask), og tre andre er karplanter (barlind, solblom, snau vaniljerot).

I samlet verdivurdering er det lagt vekt på at en relativt stor andel av verneverdig areal har kjerneområdekvaliteter, og at den fortsatt forholdsvis unge lågurt-skogen har godt utviklingspotensial. Det er også lagt vekt på at ganske store areal kan føres til den rødlistete naturtypen kalk- og lågurt-furuskog (VU). De viktigste begrensende faktorene ved verdivurderingen er at området (i alle fall tilsynelatende) mangler kvaliteter knyttet til gammelskog og kontinuitetselement, og antallet spesielt krevende og/eller rødlistete arter er lavt. På dette grunnlag vurderes området som (i nedre sjikt av) regionalt verneverdig (**). Området vil i middels grad kunne bidra til inndekking av mangler i skogvernet

Inngrepsstatus:

Det er ikke registrert automatisk fredete kulturminner i området, men grunneier har opplyst om to gruveskjerp innenfor verneforslaget.

Området er mye brukt til friluftsliv og har flere tilretteleggingstiltak knyttet til dette med merkede og umerkede stier, skiløyper, lysløyper, informasjonsskilt, benker, gapahuk og utsiktstårn. Idrettsforeningene Hellas har foreningshytte, Hellashytta, ved veien rett utenfor verneforslaget. Det går en skogsbilvei gjennom det foreslåtte verneområdet som også er mye brukt til friluftsliv. Det ligger en speiderhytte innenfor området i sørvest og en privat hytte i vest.

Området ligger på, eller i umiddelbar nærhet til tre registreringer for jern- og basemetaller. Jernregistreringen Skjeldrum ligger innenfor det foreslåtte verneområdet, mens registreringen for Austadtjern og Dunkeldalen ligger langs grensen, henholdsvis registrering for jern og basemetaller. Området grenser i nord til ryddebeltet til en 50kV kraftledning (regionalnett).

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren opplyser at de ikke er riktig høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, og viser til kulturmiljøforvaltningen i Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har vært på høringslisten og har gitt eget innspill.

Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til forslagene. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader til områdene i høringsforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, men har ingen merknader utover dette.

Språkrådet har ingen merknader til stedsnavnet Austadmarka.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser om et 50 kV nettanlegg i området, og at Glitre Energi Nett har områdekonsesjon. De viser til deres uttalelse til oppstartsvarsel. NVE ser at deler av standardbestemmelsene for nettanlegg er på plass i verneforskriften, men at utkastet mangler bestemmelser om fornyelse av nettanlegg i § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) og § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser). De mener dette må tas inn i verneforskrift for å sikre at interessene til områdekonsesjonær blir fullstendig ivaretatt. NVE gjør også oppmerksom på at forskriften forutsetter at det trenges dispensasjon for motorferdsel ifm. drift og vedlikehold. For å få unntak til en slik motorferdsel må nettselskapet sørge for at kravene er oppfylt, dvs. at det brukes etablerte traseer og at disse må være merket på kartet. NVE ber om at forskriften presiserer at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg gjelder i og inntil verneområdet.

Drammen kommune er positive til oppretting av verneområde, men ønsker avklaringer mht. forskrift. Kommunen viser til § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelser) bokstav k i utkast til verneforskrift. De reiser spørsmål om fjerning av trær langs skiløype, dryppsonehogst, og trær som utgjør en overhengende fare for turvei og ledningstrekk i lysløype, som er vanlig praksis ved løypevedlikehold, vil være tillatt etter paragrafens ordlyd. Ved dryppsonehogst hender det at man må mange meter unna selve løypetraseen for å ta ut enkelttrær som ligger bøydd av snøen ned i skiløypetraséen. Dersom det må søkes om dispensasjon for dette mener kommunen at det er en fordel om det blir innlemmet enten i § 4, eller i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser).

De påpeker også at det ofte er nødvendig å bruke andre motoriserte fremkomstmidler enn løypemaskin, som ATV og snøscooter, for oppsyn, vedlikehold og drift av skiløypene. Dette gjelder særlig når løypemaskin havarerer eller det er mye trefall i skisesongen. Kommunen håper disse behovene kan bli hensyntatt i forskriftens generelle unntaksbestemmelser eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Drammen Friluftsforum (DF) mener forslaget til forskrift ikke i tilstrekkelig grad hensyntar friluftsliv, og viser til oppdatert forskriftsmal fra Miljødirektoratet. De ønsker ikke at vernet legger for strenge rammer på aktiviteter som telting, orientering, sykling, skiløping, og at nødvendige unntaksbestemmelser for å kunne legge til rette for friluftaktiviteter kommer til uttrykk i forskriften. De er bekymret for at verneforskriften slik den er formulert vil ramme

orienteringsidretten i området. DF mener også enkelte aktiviteter og arrangementer må tillates, jfr. ny forskriftsmal der det er presisert at forbudet mot større arrangementer ikke er ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper. Orientering mener de bør unntas forbudet med inntil to større arrangementer i året.

Idrettsforeningen «Hellas» er positive til forslaget og viser til at deres aktivitet i området er begrenset til turorientering. Denne aktiviteten ønsker de også blir nevnt i verneforskriftens unntaksbestemmelser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) melder om tre registreringer av jern- og basemetaller innenfor og langs den foreslåtte grensen, men de er ikke tilstrekkelig studert eller vurdert for betydning som ressurs. Vern vil potensielt legge hinder for fremtidig utnyttelse av en metallforekomst, men DMF mener tilgjengelige opplysninger om forekomstene ikke gir dem grunnlag til å be om at området unntas fra vern.

Norsk Bergindustri anmoder Statsforvalteren å ta høyde for forekomster av mineralske råstoffer som ikke er omfattet av drift, men som kan være aktuelle for uttak i fremtiden. De melder at det er registrert forekomster av både jern- og basemetaller i og omkring det foreslåtte verneområdet, og ber derfor om at området ikke vernes.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren vil etter at området er vernet se nærmere på om det er aktuelt med restaurering av myra rundt Austadtjern slik Naturvernforbundet foreslår.

Statsforvalteren viser til de registrerte mineralforekomstene i området. Samtidig vises det til de registrerte naturverdiene i området, og at det ikke er kommet informasjon om at det er konkrete planer om utnyttelse av de registrerte forekomstene eller det er gitt at et vern vil være til hinder for utnyttelse av forekomstene dersom dette kan foregå uten inngrep innenfor det foreslåtte verneområdet. På bakgrunn av dette mener Statsforvalteren at de potensielle mineralinteressene ikke gir grunnlag for å unnta området for vern.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Austadmarka* som i høringsforslaget.

Avgrensning

I området Hellashytta er det gjort en avveining mot bruken av området og graden av inngrep, og Statsforvalteren velger å opprettholde forslag til avgrensning. For øvrig er den tidligere registrerte naturtypen i området endret/reduert i den nye kartleggingen som er foretatt, slik at hele naturtypen nå er innenfor verneforslaget slik det foreligger. Dette er imidlertid ikke oppdatert i Naturbase enda.

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren er klar over at dette er et viktig område for friluftsliv og idrett, og har i løpet

av verneprosessen tilpasset verneforskriften innenfor rammene Statsforvalteren har og den bruken som er av området. De fleste aktiviteter vil kunne fortsette, som sykling på stier, skigåing, preparering av skiløyper, turgåing, telting osv. På bakgrunn av innspill i høringen har Statsforvalteren endret forslaget til verneforskrift slik at det åpnes for turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes. Forbudet mot arrangementer er ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, og fellesturer og fellestreninger mv. omfattes dermed ikke av forbudet. Når det gjelder problemstillingen fra Drammen kommune om dryppsonerhogst og trær som henger over skiløypene legger Statsforvalteren til grunn at det er å anse som vedlikehold såfremt hensikten ikke er å utvide traséen/skiløypen. I så fall er det et søknadspliktig tiltak. Ved behov for motorferdsel i den preparerte skiløypen på snødekt mark for f.eks. fjerning av trefall eller annet vedlikehold anser Statsforvalteren at dette er dekket av formuleringen i § 6 g) om at motorisert ferdsel for preparering av skiløyper avmerket på vernekart er tillat. Statsforvalteren presiserer imidlertid at dette gjelder på snødekt mark. Statsforvalteren kan ikke se at det er naturfaglig grunnlagt til å forby sykling på veier i dette området, og foreslår å opprettholde at sykling på stier og veier er tillat.

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om bestemmelsene om drift og vedlikehold m.m. av kraftanlegg, og har dermed foreslått bestemmelser i verneforskriften som ivaretar disse interessene, og har derfor tatt inn bestemmelsen om fornying og oppgradering i foreslått forskrift og presiseringen om at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg gjelder i og inntil verneområdet.

Eventuelle oppgraderinger og fornyelser bør normalt legges utenfor reservatene. Dersom det vurderes oppgraderinger som vil berøre reservatene må dette behandles etter søknad, noe som eventuelt vil falle inn under verneforskriftens § 8.

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften etter høring:

- Presisering i punkt § 4l: *Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområde.*
- Nytt punkt 4m: *Oppgradering eller fornyelse av kraftledning inntil verneområdet for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*
- Nytt punkt 4n: *Turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og med vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Austadmarka:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Austadmarka som naturreservat.

15. Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan, Aurskog-Høland kommune

Nytt verneareal 4 291 daa, hvorav 3 028 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 6 941 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som representerer en bestemt type natur i form av gammel lavlandsbarkskog og større, uberørte nedbørsmyrer med et plantegeografisk interessant område. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det har stor variasjon i vegetasjon. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneforslaget er en utvidelse og sammenslåing av Vestre Risenhøgda og Vestre Fuglemosen naturreservater. Selve utvidelsesforslaget ligger sør i Aurskog-Høland kommune, på grensen mot Marker.

Området er lavereliggende, godt arrondert og av relativt stor størrelse. De viktigste vernekvitetene er knyttet til gammel naturskog av furu, eldre granskog og ospesuksesjoner. Det er også viktige kvaliteter knyttet til myr, myrkant og noe sumpskog. Enkelte krevende arter er påvist, inklusiv en sjelden art for regionen. Området er viktig for vilt. I regional målestokk skiller både mangfold, størrelse og skogtilstand i området seg ut som en sjelden rest.

Vegetasjonen domineres av fattige vegetasjonstyper som lyngskog, bærlyngskog, lavskog og blåbærskog. Det finnes mindre innslag av lågurtskog. Fattige myrtyper, myrkantskog og fattig sumpskog er utbredt med kun mindre arealer med noe rikere våtmark. Nedbørsmyr er en truet naturtype og særlig Østre Fuglemåsan utmerker seg innenfor området med sin størrelse og intakthet.

Det mest spesielle artsfunnet er knyttet til gnagespor av billen *Tragosoma depsarium* på

solbelyst furulåg. Arten er ikke tidligere påvist i denne regionen, men har trolig vært en vanlig art her tidligere. Det er også gjort funn av en rødlistet tege som er mindre vanlig i regionen. Den gamle furuskogen i området har et ytterligere potensial for å huse spesielle insektarter knyttet til dette miljøet. Det finnes ellers spredt med gubbeskjegg og det er gjort noen få spredte funn av nær truede vedboende arter knyttet til gran, osp og furu. Området har mange viktige viltkvaliteter med gammel skog, myrer, myrskog og mange småvann. Området har ingen rødlistede naturtyper av skog, men nedbørsmyr er en truet naturtype ifølge rødlisten for naturtyper fra 2018.

Samlet vurderes området å være av regional verdi (**) på bakgrunn av god arrondering, områdets størrelse som også bør sees i sammenheng med tilstøtende verneområde, eldre barskog med viktige naturskogskvaliteter, gammel osp og større arealer med verdifulle våtmarkskvaliteter. Området oppfyller mangler ved eksisterende skogvern i middels grad da det er lavereliggende, har en del biologisk gammel skog og ganske store arealer med prioriterte naturtyper.

Eksisterende vernegrense justeres noe i området ved eiendomsdelet mellom gnr/bnr. 138/56, 137/4 og 1/10.

Inngrepsstatus:

Brukerinteressene i området er særlig knyttet til skogbruk og jakt. Ut fra Statsforvalterens kjennskap, benyttes området per i dag ikke til beite. Det er fem hytter/bygninger innenfor verneforslaget. En vei kommer inn fra sør i eksisterende Vestre Risenhøgda. Det er også flere traktorveier i verneforslaget som er avmerket på vernekartet med tilhørende bestemmelser. Det er avmerket noen stier på vernekartet og disse skal kunne vedlikeholdes i form av vegetasjonsrydning.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. høringsuttalelsen fra DMF. Statsforvalteren kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiressurser, jf. uttalelsen fra NVE.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren opplyser at de ikke er riktig høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, og viser til kulturmiljøforvaltningen i Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har vært på høringslisten og har gitt eget innspill.

Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til forslagene. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader til områdene i høringsforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, men har ingen merknader utover dette.

Språkrådet opplyser at navnet Fuglemosen må kunne aksepteres da endelsen –mosen er i samsvar med gjeldende rettskriving. De tilrår likevel at navnet endres til Fuglemåsan, som i større grad følger lokal navnetradisjon. Siden navnet på det eksisterende naturreservatet Vestre Fuglemosen ble vedtatt før stedsnavnloven trådte i kraft 1. juli 1991 mener Språkrådet at navnet må kunne vurderes på nytt.

Kartverket slutter seg til Språkrådets tilrådning og opplyser at Vestre- og Østre Fuglemåsan er gjeldende skrivemåter for naturobjektene. Kartverket viser til lov om stedsnavn § 4 tredje ledd: *Når det same namnet er brukt om ulike namneobjekt på den same staden, skal den skrivemåten som er brukt for det namneobjektet namnet opphavleg vart brukt om, som hovudregel vere retningsgivande for skrivemåten for dei andre namneobjekta.*

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) melder at det er ingen konflikter knyttet til eksisterende eller fremtidige energi- og vassdragsinteresser. Det utvidete området grenser til Damvann som reguleres i forbindelse med vannforsyningen. Siden grensen mot Damvann er i det eksisterende verneområdet Vestre Risenhøgda naturreservat, så vil utvidelsen ikke utgjøre noen ekstra hindring for reguleringen. El-verket Høland har områdekonsesjon, og NVE har bedt dem uttale seg i høringsrunden.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren endrer områdenavnet til *Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan*, jf. uttalelsene fra Språkrådet og Kartverket.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse under navnet Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan naturreservat.

16. **Larshus, Lunner kommune**

Totalareal 530 daa, hvorav 441 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et område med forekomst av store arealer med sammenhengende gammelskog og usedvanlig store mengder med død ved, i tillegg til en forekomst av rikmyr. Området representerer på en god måte de rikere og mer lavereliggende skogområdene i regionen. Videre har området en særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne og truede arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger på Hadeland Østås, mellom Nordre Oppdalen og Skjerva. Området består av et småkupert kollelandskap med flere større myrer. Skogen er gjennomgående av middels bonitet. Området er helt dominert av eldre til gammel granskog, mest blåbærgranskog, dernest en del rikere småbregne- og storbregnegranskog, samt noe lågurt- og høgstaudegranskog i rikere lier. Furu er nesten ikke representert bortsett fra litt tilløp til furumyrskog på en større myr sentralt i området. Myrene i området er både regnvannsmyr, fattigmyr, mellommyr samt et parti med rikmyr.

Området skiller seg ut som et større, sammenhengende område uten påvirkning av nyere tids bestandsskogbruk. Granskogen har preg av gammel, fleraldret, mer eller mindre flersjiktet, tidligere plukkhogd skog som har vært svært lite hogstpåvirket etter siste krig. Mengden død ved varierer betydelig, fra store konsentrasjoner i enkelte høyproduktive forsenkninger til lite dødved i de mest lavproduktive partiene. Det er mest læger i lite og midlere nedbrytningsklasser. Området har rikelig med vedboende sopper knyttet til gammelskog, herunder firerødlistearter. Området er gitt regional verdi (**) på grunn av forekomst av store arealer med gammelskog med flere store konsentrasjoner av dødved og med forekomst av flere sjeldne, rødlistede og truede, vedboende gammelskogsopper. Det er også en forekomst av rikmyr med sjeldne orkidéer. Området har en høy mangeloppfyllelse på gammel, rik/høgbonitetslavlandsskog og en middels mangeloppfyllelse på naturtype (lågurt- og høgstaudegranskog), restaureringsarealer og artsmangfold.

Inngrepsstatus:

Det går en merket skiløype gjennom området. I sørkant går det en vest-østgående gammel seterveg gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Innlandet fylkeskommune skriver at Viken fylkeskommune er rett høringspart i og med at Lunner kommune er en del av Viken.

Viken fylkeskommune kjenner ikke til noen automatisk fredete kulturminner innenfor verneforslaget og har derfor ingen merknader. Det er likevel potensial for automatisk fredete utmarksminner innenfor området. Dersom det blir aktuelt med inngrep i marken i forbindelse med tiltak som det åpnes for i forskriften, bes det om at saken sendes til Viken fylkeskommune til uttalelse.

Språkrådet har ingen merknader til stedsnavnet Larshus.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kan ikke se at den foreslåtte planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF kan heller ikke se ut fra forelagt informasjon, at planen vil omfatte uttak av masse som vil omfattes av mineralloven. DMF har derfor ingen merknader til foreslått utvidelse av Larshus naturreservat for.

Norges vassdrags -og energidirektorat (NVE) ber om at Glitre Energi Nett AS som har områdekonsesjon legges til i mottakerlisten slik at de kan uttale seg til høringsforslaget.

Glitre Energi Nett AS har ikke strømnnett innenfor verneforslaget for Larshus naturreservat og har heller ikke planer om dette. Slik de vurderer det nå, vil det heller ikke være noe fremtidig behov for strømnnett innenfor naturreservatet.

Skiforeningen er positive til vern, men ønsker ikke unødvendige restriksjoner på friluftslivet som er begrunnet. Skiforeningen lurar i dette tilfelle på hvorfor løypeprepareringen er tidsbegrenset. Det er ikke nevnt sårbare fuglearter i naturfaglig rapport og Skiforeningen ønsker å preparere løypa gjennom området så lenge det er snø. De bemerker feil i verneforskriften hvor § 4 f åpner for vedlikehold av traktorveier, skiløype og andre eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet, mens § 7 sier dette er søknadspliktig. Skiforeningen foreslår å endre § 4 d til: *Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper i henhold til tilstand på vernetidspunktet*, og § 7 d til: *Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier*. I tillegg ber Skiforeningen om at utplassering av kjentmannsposter blir tillatt i verneområdet med følgende formulering under § 4: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant*.

Statsforvalterens kommentarer:

Glitre Energi Nett AS har fått ettersendt informasjon om høringen og kommet med egen uttalelse. Statsforvalteren har også valgt å informere høringsparter fra første høringsrunde da verneforslaget var på høring fra Fylkesmannen i Innlandet, deriblant Innlandet fylkeskommune.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Larshus* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår en mindre endring av vernegrensen inn mot bygningsmassen på Larshus. Bygg er tatt ut av verneområdet, og arealet blir da ca. 65 kvadratmeter redusert i forhold til høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften med følgende endringer:

- § 4 f endres til: *Merking og vedlikehold av traktorveier, skiløype og andre eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Eksisterende traktorveier, stier og skiløype er avmerket på vernekartet.*
- Nytt punkt § 4 h: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*
- § 7 d endres til: *Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Larshus:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Larshus som naturreservat.

17. Galtedalstjerna, Jevnaker og Lunner kommuner

Totalareal 572 daa, hvorav 526 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et forholdsvis urørt område med gammel gran- og furuskog, med innslag av rike og fuktige utforminger og mye død ved. Området har særlig betydning for truede og sjeldne arter knyttet til gammel skog med god kontinuitet og miljø med stabilt høy luftfuktighet. Det utgjør samtidig en viktig viltbiotop. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger på Grindvoll og omfatter arealer både i Jevnaker og Lunner kommuner. Området består i nord av en markert øst-vestgående, grunnlendt kalkrygg med karstformer i nord og sørvendte lier mot Galtedalstjerna. I sør går det en til dels bratt nordvendt li ned mot de samme tjerna. Vestre Galtedalstjern ligger innenfor området, og det grenser i øst til det Østre Galtedalstjernet. Kalkryggen og de sørvendte liene består av rik kalkbarskog og lågurtgran- og furuskog. Området omfatter fire hovedelementer knyttet til skog; (i) Grunnlendt kalkgranskog og stedvis overganger mot kalkfuruskog på kalkryggene øverst i nord, (ii) partier med sesongfuktig, urterik kalkfuruskog på skråstille, helt grunne kalkberg i sørskråningen, (iii) partier med rik lågurtgranskog i små forsenkninger og flater med mer jordsmonn, og (iv) partier med noe fattigere lågurtfuruskog i sørskråningen på litt dypere jordsmonn. Kalken er stedvis eksponert i dagen med karstgroper og små hull i bergoverflaten. Der kalkberget stikker opp i dagen, er det også partier med mer urterik kalkfuruskog med blant annet velutviklet busksjikt. Det er lite død ved i området.

Galtedalen representerer et unikt, lite påvirket kalklandskap, med velutviklet og artsrik kalkbarskog, rikmyr og kalksjøer, med stor ansamling av rødlistearter, herunder truede arter, og tilnærmet helt uten inngrep som veier og bebyggelse. Alle disse kalkrike naturtypene representerer en høy mangeloppfyllelse i sørboreale sone, og kalksjøene her er blant de aller mest intakte og verdifulle i landet. Samlet sett kvalifiserer dette antagelig til en høy nasjonal-internasjonalt verdi (****). Imidlertid er det kun en del av dette landskapsrommet som tilbys, med Vestre Galtedalstjernet og tiliggende dalsider/kalkrygger. Dette trekker verdien noe ned. I tillegg dekker kalkbarskogen forholdsvis små arealer og hogstpåvirkningen er stedvis ganske høy, med en del bestand i hogstklasse 3-4, og enkelte i hogstklasse 2. Samtidig er det fortsatt store bestander av rødlistede kalkbarskogsopper intakt i den eldre skogen, og reetableringspotensialet i den yngre skogen vurderes derfor også som godt. Det er viktig at ikke disse bestandene blir gjenstand for et nytt, kort omløp med flatehogst, som vil kunne tære hardt på bestandene av kalkskogsartene. Tilbudsområdet vurderes med dette til nasjonal verdi (***), og med sine store og allsidige verdier framstår dette som et av de tre-fire viktigste verneobjektene i kalkområdene på Hadeland.

Inngrepsstatus:

Det går noen traktorveger inn i området. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep. Området

grenser til 22 kV distribusjonsnett.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet tilrår navnet Galtedalstjerna i sin uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår å endre navnet fra Galtedalstjenna til *Galtedalstjerna* i samsvar med Språkrådets uttalelse.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår en endring i vernegrensen rundt et jorde på eiendommen gnr./bnr. 29/3 på vestsiden av området for å legge til litt buffer mot jordet.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Galtedalstjerna:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Galtedalstjerna som naturreservat.

INNLANDET FYLKE

Det tilrås utvidelse av tre skogområder, samt opprettelse av ett nytt. Områdene er tilbudt av private grunneier som frivillig vern av skog.

Høring:

Områdene har vært på felles høring sammen med en rekke tidligere tilrådte områder og er sendt til: Berørte grunneiere, Stange kommune, Ringsaker kommune, Nordre Land kommune, Østre Toten kommune, Sør-Aurdal kommune, Øyer kommune, Gran kommune, Hurdal kommune, Vestre Toten kommune, Nord-Fron kommune, Ringeby kommune, Stor-Elvdal kommune, Nord-Odal kommune, Engerdal kommune, Trysil kommune, Åmot kommune, Rendalen kommune, AVINOR AS, Bane NOR, Clemens Kraft AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, DNT Engerdal og Trysil, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Hedmark, Forum for natur og friluftsliv – Oppland, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Gjøvik klatreklubb, Glitre Energi Nett AS, Glommen Mjøsen Skog, Gudbrandsdal Energi Nett, Hamar og Hedemarken Turistforening, Hedemarken klatreklubb, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Bondelag, Hedmark Sau og Geit, Ihle turlag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Lillehammer klatreklubb, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Hedmark, Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, NIBIO, NHO Reiseliv Innlandet, Nohr skytterlag, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk organisasjon for terrengsykling – Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening Norsk ornitologisk forening avd. Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norsk Ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Bondelag, Oppland Energi AS, Oppland Orienteringskrets, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Stange Energi Nett AS, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Sør-Aurdal Energi AS, Tyrili klatring, ValdresEnergi, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, Viken Skog SA, Vokks Kraft AS, VOKKS Nett AS, WWF-Norge.

I og med at mange av områdene har vært på felles høring, så har det kommet enkelte generelle innspill som ikke er knyttet spesifikk til enkeltområder. Disse gjengis her med Statsforvalterens kommentarer.

Norsk Orientering gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Statsforvalteren forholder seg til de nyeste forskriftsmalene for verneområder som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Dersom Miljødirektoratet beslutter å endre malene, vil Statsforvalteren tilpasse seg dette. Det er så langt Statsforvalteren kjenner til ikke foretatt endringer i malene basert på Norsk Friluftslivs anbefalinger, men dersom Miljødirektoratet mener at malene bør endres, vil Statsforvalteren forholde seg til dette. Inntil videre utarbeides verneforskrifter etter gjeldende maler.

Statens vegvesen har ingen merknader til mottatt verneplan og tar saken til etterretning.

Innlandet fylkeskommune skriver at vern av større arealer er i utgangspunktet positivt for kulturminneforvaltningen. For de automatisk fredete kulturminnene vil fredningen etter kulturminneloven fortsatt gjelde, mens naturreservatet vil sikre at natur- og kulturmiljøet kulturminnene ligger i også blir vernet. Generelt sett bør kulturminner synliggjøres i kartmateriell m.m. som blir utarbeidet. For enkelte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap kreves det aktiv skjøtsel for å ivareta verneverdiene. Det er derfor positivt at det er åpnet for skjøtels- og tilretteleggingstiltak i bestemmelsene (§7). Det er også positivt at hensyn til kulturminner er nevnt i ferdselsbestemmelsene (§ 5). Det vises for øvrig til Miljødirektoratets og Riksantikvarens veileder M-420 | 2015 generelt og pkt. 6.3 spesielt.

Norsk Bergindustri skriver at NGU og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har registrert flere aktuelle grus-/pukkforekomster og en karbonatforekomst. Norsk Bergindustri anmoder om at verneforskriften ikke utformes slik at den er til hinder for fremtidig drift av berørte grusuttak i de aktuelle områder, i tillegg til et potensielt geologisk drivverdig funn.

Statsforvalteren har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartvarsel av verneprosessen og høringsdokumentene er sendt til blant annet Norsk Bergindustri og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). Det er viktig at Norsk Bergindustri og DMF i sine høringsuttalelser synliggjør hvilke spesifikke mineralske ressurser som bør hensyntas ved opprettelse av verneområder, slik som DMF som regel gjør. Det er ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i noen av verneforskriftene, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der. Det er i naturmangfoldloven § 48 en generell

dispensasjonsbestemmelse der forvaltningsmyndigheten for et verneområde kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom bl.a. hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Dersom det seinere blir funnet viktige forekomster av mineralressurser innenfor verneområdene, må det foretas en konkret vurdering av disse verdiene sammenholdt med naturverdier og verneformål for verneområdet. Et vernevedtak utelukker derfor ikke drift på slike ressurser dersom dette kan gjøres på en miljømessig forsvarlig måte. Det er for øvrig ingen grusuttak som er berørt av de aktuelle verneforslagene i Innlandet. DMF har uttalt seg til oppstartmeldingen, men har i høringsrunden kun hatt innspill til utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat.

Naturvernforbundet i Oppland støtter at det opprettes naturreservat for samtlige områder. Alle har viktige naturverdier som behøves langsiktig vern, noe vern som naturreservat medfører. Økt vern av barskog er et sentralt virkemiddel for å sikre tap av naturmangfold i Norge framover. Se kommentarer til enkelte områder nedenfor.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at det i høringsdokumentet burde ha fremgått at NVE påpekte at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter. Utover dette skriver de at NVEs innspill er godt omtalt i høringsdokumentet, og at det er tatt hensyn til dem i forslagene til forskrifter for verneområdene.

18. Hånåhoppet, Nord-Fron kommune

Totalareal 1 490 daa, hvorav 1 445 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei svært variert dalside med stor økologisk spennvidde i høydegradienten og med forekomst av svært mange og rike skog- og naturtyper som kalkgranskog, sumpskog, kildeskog og høgstaudeskog samt rike bergvegger og rasskrenter. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for mange sjeldne, sårbare og truede arter, særlig granskog-mykorrhizasopp, karplanter og lav på berg og store steinblokker. I tillegg er området representativt for granskog i dalsidene i de midtre delene av Gudbrandsdalen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Hånåhoppet består av en lang, østvendt lise med store arealer kalkgranskog og andre rike skogtyper. Innimellom finnes det små bergvegger, brattskrenter og grunne søkk. Det er meget stor småskalavariasjon i området med komplekse mosaikker av skogtyper. Det er rik granskog som dominerer denne lisida, mens furu vokser i de skrinneste partiene. Der hvor det er som brattest forekommer løvtrær som alm og gråor. Storparten av området har eldre skog som ikke er nevneverdig påvirket. Området ligger i hovedsak i mellomboreal vegetasjonssone. Det er registrert et stort mangfold av arter knyttet til rike skogtyper slik som kalkskog, kildeskog, sumpskog, rik løvskog og kalkrike bergskrenter. Det er hittil påvist 29 rødlistearter i området. Noen av disse er huldreblom (VU), skogsøtgras (VU), hengepiggrø

(NT), marisko (NT), elfenbenslav (EN), langt trollskjegg (VU), praktlav (VU), kalksteinslørsopp (EN), isabellavokssopp (VU) og skoddelav (NT). Hånåhoppet har store naturverdier og er et representativt område for granskogs-dalsidene på skyggesida av hoveddalføret i Gudbrandsdalen. Det er trolig et av de største sammenhengende områdene med eldre granskog lite berørt av nyere inngrep i hoveddalføret, og det er økologisk tilnærmet optimalt arrondert idet det fanger opp hele den økologiske spennvidden fra lavland til fjellskog. Hånåhoppet innehar høyt prioriterte skogtyper og ansvarsskogtyper, først og fremst kalkgranskog og rik sumpskog og kildeskog.

Området har god generell/nasjonal mangeloppfyllelse for rik skog, lavlandsskog, internasjonale ansvarsskogtyper («taiga-kalkgranskog») og arts mangfold. Kalkgranskogen i området oppfyller viktige mangler både for Østlandet sett under ett og Innlandet. Området bidrar også til å fylle en viktig representativitetsmangel idet Gudbrandsdalen har svært få verneområder som dekker granskog i dalsidene i hoveddalføret.

Inngrepsstatus:

Et forekomstområde for produksjon av pukk mm. var gjennom en reguleringsplanbehandling i 2014. Planforslaget ble ikke vedtatt av kommunestyret i Nord-Fron. Selve uttaksområdet ligger utenfor verneforslaget. I området er det flere traktorveger bl.a. den gjennomgående Styggdalsvegen. Det har foregått og foregår en meget aktiv tilrettelegging for friluftslivet i området av turlag/friluftsgupper. Bl.a. er det tilrettelagt med et nokså omfattende stinett, informasjonstavler, skilt, gapahuk (ved Styggdalsvegen) og utsiktspunkter. I den forbindelse er det ønskelig å kunne legge til rette for motorisert ferdsel for rullestolbrukere opp til gapahuken langs Styggdalsvegen. Det vil også være behov for transport av ved og materialer opp til gapahuken. Oppsetting av enkle skjul for å observere dyrelivet i området har også vært et ønske. Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som ivaretar disse friluftinteressene. Det er ett uttak av vann fra området i dag til landbruksformål, og det vil kunne bli behov for ytterligere slike små uttak. Inntil området ligger noe beiter og dyrket mark, og det er ønskelig å kunne skjøtte kantsonene mot disse arealene. Bestemmelser i verneforskriften er tatt inn som hjemler dette. Det samme gjaldt til høring for sikkerhetstiltak mot flom (bl.a. uttak av trevirke, kvist etc.) i bekken Givra (mellom gnr./bnr. 248/9 og 248/10). Beitet i området er ivarettatt gjennom bestemmelser om gjerding.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Nord-Fron kommune tilrår at Hånåhoppet ikke blir vernet for sikkerhet for eiendommer som ligger nedenfor verneområdet er avklart, jf. at det ikke er gjort skred- og rasfaglige utredninger for dette området. Kommunen forutsetter at Statsforvalteren står for dette arbeidet før vedtak av verneområdet. Subsidiært tilrår kommunen at det blir lagt en ny paragraf inn i verneforskriften som tilsier at nødvendig sikring for ras, skred og eventuelt flom kan gjennomføres. Denne paragrafen må ligge inn under § 4 for å sikre framdrift for eventuelle sikringstiltak. Kommunen tilrår at vernemyndigheten ser på muligheten for makeskifte for å få til en bedre arrondering av verneområdet slik at en i størst mulig grad unngår at skogteiger som ikke er med i vernet blir liggende inneklemt i verneområdet. Kommunen tilrår også at

vernemyndigheten avklarer forholdet rundt andelsfordeling i veiselskapene, inkludert økonomiske konsekvenser for tredjepart som ikke er med i verneforslaget. Til slutt foreslår kommunen at denne bestemmelsen blir tatt inn under § 7 i verneforskriften; Nødvendig opprusting av Styggdalsvegen og andre traktorveger avmerket på vernekartet.

Språkrådet viser til Statsforvalteren sitt svar i høringsdokumentet på Språkrådet sitt innspill i forbindelse med melding om oppstart, og har ingen merknader.

Sorperoa friluftsgruppe slutter seg til navnet Hånåhoppet naturreservat. De påpeker at Hånåhoppet er det eneste blant de 27 områdene i Innlandet som skal vernes i denne omgang som har verneverdi 5 av 6 oppnåelige. Det er derfor viktig at dette område får varig vern som naturreservat. Friluftsgruppa påpeker videre at verneforslaget er delt i tre, og at flere nøkkelbiotoper med truete og rødlistede arter ikke er med i verneforslaget. De mener det er uheldig at naturreservatet deles opp og ikke er et sammenhengende område som er viktig både for å bevare det biologiske mangfoldet og som friluftsområde. De slutter seg til at det tillates vedlikehold av traktorveger, gapahuk, informasjonstavler, vatningsanlegg og andre eksisterende anlegg og innretninger, og at disse vedlikeholdes i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Styggdalsvegen skal kunne vedlikeholdes slik den er, eventuelt utbedres med litt grusing slik at den blir bedre for brukere som er mindre gangbare, småbarn, foreldre med barnevogner, rullestolbrukere. Det bør ikke tillates motorisert ferdsel, men at det som i forslaget etter søknad til forvaltningsmyndigheten kan gis dispensasjon for nødvendig motorisert transport. Friluftsgruppa har videre innspill til informasjonstiltak i et framtidig verneområde. Det samme gjeldet stier for bruk til hest og sykling. Det bør være anledning til guida turer som det har vært flere av, i samarbeid med flere aktører, og Barhaug skule bruker område mye. Det bør tillates merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle seter-råk, og rydding ved gapahuken skal kunne utføres slik at Hånåhoppet naturreservat framstår som et godt tilrettelagt friluftsområde. Bålbrenning bør bare tillates på tilrettelagte bålplasser, og i så tilfelle kunne settes opp en bålpanne, eller lages en enkel sikker bålplass på Svartberget som kan brukes 16.september –14. april. Videre sier friluftsgruppa en del om samarbeidet om tilrettelegginga i området og bruken av dette i friluftssammenheng. De påpeker også at det har vært problemer med parkering i forbindelse med utfart til området, og at verneområdet derfor burde utvides til å omfatte dette arealet. Til slutt mener Sorperoa friluftsgruppe at Statsforvalteren burde være forvaltningsmyndighet for verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Et makeskifte der bl.a. Opplysningsvesenets fond sine eiendommer i området kunne tas inn, vil kunne bidra til å finne løsninger på arronderingen av området. Statsforvalteren vil ta et initiativ til en slik prosess. Statsforvalteren ser også at det er utfordringer knyttet til en ny andelsfordeling i veiselskapene og de økonomiske forholdene rundt dette. I utgangspunktet skal dette tas opp som en del av erstatningsoppgjøret og finne sin løsning der. Her er det imidlertid grunneiere som blir berørt som ikke er en del av det økonomiske oppgjøret for skogen som blir vernet. Et mulig makeskifte vil også kunne bidra til å løse noe av dette.

Flere av traktorvegene innenfor området benyttes i forbindelse med skogsdrift på tilgrensende og bakenforliggende arealer. Særlig Styggdalsvegen er viktig til dette formålet, og det ble

derfor til høring her lagt inn en bestemmelse som hjemler opprusting av denne ut over vanlig vedlikehold.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Hånåhoppet* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Én grunneier har trukket seg, noe som medfører at to eiendommer går ut av forslag til verneområde. Dette medfører en arealreduksjon på ca. 105 dekar. I høringsperioden er dessuten traktorvegene gått opp i terrenget og lagt inn på kart på nytt. Verneforslaget består av to atskilte delområder, og arronderingen av området er stedvis ikke god. For å bøte på noe av dette, tilrår Statsforvalteren at en del av en teig som eies av Opplysningsvesenets fond, og som utgjør en markert spiss, blir tatt ut av verneforslaget. Denne spissen utgjør ca. 13 dekar. Det aktuelle arealet kan dessuten egne seg som et tilleggsareal for andre eiendommer, og vil på den måten også kunne bidra inn i en bedre helhetsløsning for og arrondering av verneområdet.

I verneforslaget er Hånåhoppet delt i to der den nordre delen på et sted henger sammen med et nokså smalt areal. Arronderingen av området er således ikke optimal, og grensa slik den framstår i dag ivaretar heller ikke alle naturverdiene i området. Statsforvalteren har imidlertid ikke fått tilbud om vern på andre arealer enn det som framgår av verneforslaget. Som nevnt over vil imidlertid Statsforvalteren ta initiativet til en prosess for om mulig å komme fram til en annen arrondering som kanskje også vil kunne ivareta mer av naturverdiene i området.

Verneforskrift

Det er til dels sterke indikasjoner på at det har hekket sårbare rovfugler i området. Det blir derfor gjennom verneforskriften lagt opp til at sykling og ridning kan foregå på traktorvegene men ikke på stiene i området. Det vil sannsynligvis være rom for sykling/ridning også på flere av stiene, men dette bør avklares nærmere gjennom en forvaltningsplan og etter at mer kunnskap er innhentet om naturmangfoldet og også annet friluftsliv i området.

I verneforskriften som gikk på høring var det lagt inn en bestemmelse som ivaretok eventuelle sikkerhetstiltak mot flom og flomsituasjoner, også forebyggende tiltak, i bekken Givra. På bakgrunn av Nord-Fron kommune sin uttalelse tilrår Statsforvalteren legge inn en mer generell bestemmelse som ikke bare ivaretar mulig flom i den aktuelle bekken, men sikkerhetstiltak mot både ras, skred og flom i hele området. Dette kan skje som akutte tiltak og planlagte forebyggende tiltak. Det er viktig at forebyggende tiltak skjer gjennom en dialog og planprosess med aktørene for dette i området, og at forvaltningsmyndigheten for verneområdet har en kontroll- og styringsmulighet for slike tiltak. Bestemmelsen som hjemler slike tiltak foreslås derfor plasseres under § 7, dvs. etter søknad i henhold til en godkjent plan.

Noen slike forebyggende tiltak kan også bli gjennomført som et forvaltningstiltak i regi av forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Dette trenger derfor ingen særskilt tillatelse etter naturmangfoldloven/verneforskriften. Dersom det skulle oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbare tiltak/reaksjoner, er det en selvfølge at dette vil kunne bli gjort uten forutgående

søknadsprosess, men etter informasjon og dialog med forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Når det gjelder kommunen sitt primære ønske om en utredning av ras- og skredfaren i området, viser Statsforvalteren til at Hånhoppet i kommuneplanen er avsatt som LNFR. Dette utløser ikke noe krav til utredninger om ras- og skredfare selv om deler av området i kommuneplanen er vist som faresone for ras og skred. Et vernetiltak som naturreservat endrer ikke dagens bruk av området. Tvert imot vil dette verneformålet sikre dagens bruk, og at det ikke skjer endringer i arealbruken innenfor dette området. Det skjer ingen utbygging i området som kan utløse krav om utredninger med sikkerhets- og sårbarhetsanalyser knyttet til ras og skred. Området vil med et vern få samme status som nå, men bare enda sterkere. Statsforvalteren kan derfor ikke se at planer om et slikt verneområde utløser krav om slike utredninger som kommunen ber om. Statsforvalteren har også notert at NVE, som utarbeider slike aktsomhetskart, ikke har merknader til verneforslaget.

Statsforvalteren er enig med Nord-Fron kommune i at verneforslaget ikke har noen god arrondering, og at det finnes «inneklemt» eiendommer som ikke er en del av verneforslaget. For å sikre at disse eiendommene kan drives på en rasjonell måte, vises til bestemmelsen i verneforskriften § 6 om at traktorvegene i området kan benyttes i forbindelse med landbruksnæring. Statsforvalteren vil i tillegg tilrå at det under § 7 tas inn en bestemmelse om å kunne tillate nødvendig motorferdsel på frossen og snødekt mark for utfrakt av tømmer fra tilgrensende eiendommer. Statsforvalteren støtter forslaget fra kommunen om en bestemmelse som ivaretar opprusting av også andre traktorveger enn bare Styggdalsvegen. Bestemmelsen i § 7 endres i tråd med dette.

Statsforvalteren viser ellers til bestemmelsene i forskriften om vedlikehold, opprusting og bruk av traktorvegene i området. Av hensyn til rullestolbrukere, barnevogner etc. vil f.eks. en punktvis grusing av Styggdalsvegen kunne ligge innenfor dette. Eventuell tillatelse til persontransport på Styggdalsvegen ved særskilt transportbehov må ligge innenfor rammene av både motorferdselloven og naturmangfoldloven/verneforskriften.

Guidede turer, bruk av skoleklasser og organisert turvirksomhet til fots mer generelt anses vanligvis ikke å falle inn under forbudsbestemmelsen i § 3 d, og trenger derfor ingen egen tillatelse etter verneforskriften. Statsforvalteren viser også til bestemmelsene om merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv i området.

Brenning av bål i området må skje innenfor brannvernlovens rammer, jf. også bestemmelsen om dette i verneforskriften.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Opplysningsvesenets fond (OVF) har etter Statsforvalterens tilråding stilt sine areal i området til disposisjon som makeskifte for å kunne inngå avtaler med flere private grunneiere i tilknytning til verneforslaget, bl.a. for å kunne få til en bedre arrondering av området på sikt. Derfor er et areal på ca. 76 daa av OVF sin eiendom grenset ut etter Statsforvalterens tilråding for bruk som framtidig makeskifteareal.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hånåhoppet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform av verneområdet og avgrensing med de endringene som er beskrevet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hånåhoppet som naturreservat.

19. Svartdalstjerna, Østre Toten kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 6 894 daa, hvorav 5 899 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 16 371 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et stort sammenhengende naturskogsområde med gammel humid granskog som stedvis har en god del grovvokst skog og dødved. Området er representativt for humid høgereliggende granskog i regionen. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det sannsynligvis har Europas største forekomst av den truede og norske ansvarsarten huldrestry i tillegg til store forekomster av også andre kravfulle og fuktighetskrevenne lavarter og sopp. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Eksisterende Svartdalstjerna naturreservat ble først vernet i 2010 og utvidet noe i 2014. Området har et areal på 9477 dekar. Etter en eventuell utvidelse vil reservatet få et areal på over 16 000 dekar, og dermed også bli et såkalt «storområde». Isolert vurdert har området verdien **/****, men sett sammen med eksisterende reservat har området verdien ***. Utvidelsen av Svartdalstjerna er et stort granskogdominert skogområde beliggende nord på Totenåsen. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, og rikere typer finnes bare fragmentarisk. Gran er det dominerende treslaget, men med innslag av furu, bjørk, rogn og selje. Skogen er flersjiktet gammel naturskog med mange relativt gamle trær (130-200 år). Det er stedvis noe gadd, men generelt er det lite liggende dødved. Området ligger hovedsakelig i nordboreal vegetasjonssone. Området har en særlig verdi for arts mangfoldet knyttet til gammel fuktig suboseanisk granskog Den sterkt truede (EN) arten huldrestry har

her trolig sin viktigste forekomst i Europa, og det er også gode forekomster av andre krevende arter i det samme artssegmentet, bl.a. svartsoneskjegg, gubbeskjegg, kort trollskjegg, sprireskjegg, granseterlav, flatragg og rotnål (alle NT) og langt trollskjegg (VU).

Området vil være et viktig bidrag til samlingen av verneområder nordøst på Totenåsen. Av de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen oppfyller området på en god måte den internasjonale ansvars-skogtypen «huldresty-granskog». Området oppfyller også godt de nasjonale manglene om vern av biologisk gammel granskog, forekomster av rødlistearter og storområde.

Inngrepsstatus:

En dam til vannforsyningsformål ved Fiskelausen ligger rett utenfor verneforslaget. Innenfor forslag til utvidelse ligger det fire hytter/hyttefester nord for Veslegåstjernet, Brennbergputten og Hofsrudtjernet. Disse hyttene er ivarettatt gjennom bestemmelser i verneforskriften om bl.a. vedlikehold, hogst og rydding av vegetasjon, mindre tilbygg/ombygging og transport på snødekt mark eller med luftfartøy av ved, materialer, varer og utstyr. Det ligger ei hytte også innenfor eksisterende reservat ved det søndre Svartdalstjernet. Langs Herva og Fiskelausen ligger det flere hytter utenfor verneforslaget. Bestemmelsen om transport vil også gjelde for disse. Det går ei snøskuterkjørt skiløype i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet skriver at de ikke har noen merknader til at navnet Svartdalstjerna naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. Det utvidede området strekker seg ganske langt utenfor Svartdalstjerna, men ut fra kartet kan de ikke se at det finnes noe annet navn her som ville være mer dekkende.

Innlandet fylkeskommune viser til at bygdeborgen Bør'ja (Borgen) ligger innenfor forslaget om utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat. De foreslår at kulturminnet og et belte rundt denne holdes utenfor naturreservatet, alternativt at denne lokaliteten synliggjøres, og at det i bestemmelsene kommer fram at vegetasjonen kan ryddes på og rundt kulturminnet uten at det krever dispensasjon fra vernebestemmelsene, og at den kan tilrettelegges med skilt. Bygdeborgen er allerede i dag skiltet lokalt og har tilrettelagte stier.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at ved forslag til utvidelse av naturreservatet i sør ligger Syttlia massetak som ble innvilget driftskonsesjon pr. 19.12.2019. Det registrerte forekomstområdet, Syttlisetra, ligger delvis innenfor verneforslaget. Det er viktig at den ressursen som er blitt satt i drift ses i sammenheng ut over den gjeldende reguleringsplanens levetid. Det er ikke tilstrekkelig å anta at grunneier gjør et opplyst valg ved avgrensning av området på bakgrunn av de saksopplysningene som er lagt fram. DMF legger til grunn at grunneier blir orientert om potensielt overlappende interesser og framtidig ressursgrunnlag. Norges geologiske undersøkelse (NGU) har ikke vurdert betydningen av forekomsten, men avgrensingen er registrert på bakgrunn av informasjon fra mineralstatistikken. Uttaket driver på syenitt av god kvalitet med svært gode egenskaper

ovenfor vegbygging og vegvedlikehold. Forventet driftstid innen gjeldende område er 40 år med gjeldende driftstakt, og behovet for masser i lokalområdet er vurdert som stort og vedvarende, hvor Syttlia massetak er ønsket å betjene Totenåsens mest trafikkerte veger i overskuelig framtid. DMF er opptatt av at ressurser og forekomstområder som er satt i drift, utnyttes optimalt før de gjøres utilgjengelig for videre utnyttelse. Dette hindrer også åpning av flere mindre uttak som erstatning for eksisterende uttaksområde når de nærmer seg slutten av sin driftstid. DMF ber derfor om at potensielt område for utvidelse av Syttlia øst for dagens uttaksområde, vurderes fritatt for vern. Det bør vurderes om område avsatt som pukkregistrert i NGU sin base, kan være naturlig som en framtidig utvidelse av uttaket. Det bør også redegjøres for hvilken virkning vernet vil ha med tanke på framtidig tilgang på ressurser fra forekomsten.

Naturvernforbundet i Oppland er meget glade for denne utvidelsen som sammen med utvidelsen av Sulustaddalen vil kunne sikre den trolig rikeste forekomsten av huldrestry i Europa. Avgrensingen er i all hovedsak meget god. Ved Oftenshøgda faller tre forekomster av huldrestry utenfor samtidig som grensa ligger ved en fjerde forekomst. Det ville ha vært en fordel om vegen i nord kunne danne grensa slik at disse forekomstene kommer innenfor reservatet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at de tidligere har opplyst at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter.

Statsforvalterens kommentarer:

Ang. Innlandet fylkeskommunes innspill om å grense ut bygdeborg innenfor området. Det vil være uhensiktsmessig å avgrense et lite areal rundt ett kulturminne for å holde dette utenfor et verneområde. Kulturminnet er også en del av en naturtype med gammel barskog med funn av den sterkt truede lavarten huldrestry i umiddelbar nærhet til det avgrensede kulturminnet. Verdien knyttet til naturminnet vil på en god måte bli ivaretatt innenfor et naturreservat. Det er en nasjonal, standard bestemmelse i denne typen verneområder om at kulturminner kan skjøttes og tilrettelegges etter søknad til forvaltningsmyndigheten for verneområdet, jf. § 7 b i utkast til verneforskrift. Grunnen til at dette ikke er omfattet av et generelt unntak, er hensynet til eventuelle spesielle naturverdier ved og omkring slike kulturminner. En slik prosess gir dessuten grunnlag for en dialog mellom kulturvernmyndighetene og naturvernmyndighetene om hvordan både hensynet til kulturminnene og naturverdiene best kan ivaretas. Dette er det en god forvaltningspraksis på. Ved utarbeiding av en forvaltningsplan for verneområdet vil hensynet til bygdeborgen bli ivaretatt gjennom en dialog med kulturvernmyndighetene.

Uttalelsen fra DMF er forelagt grunneier, Toten Almenning lodd nr. 4. DMF sier at forventet driftstid for eksisterende masseforekomst innenfor regulert område har ressurser med en varighet på ca. 40 år med gjeldende driftstakt. De legger da til grunn at dette massetaket skal «betjene Totenåsens mest trafikkerte veier i overskuelig fremtid». Ut fra en tilbakemelding fra grunneier er Syttlia massetak hovedsakelig tenkt å betjene grunneiers behov samt noe på tilgrensende to allmenningslodd, dvs. på lang nær hele Totenåsen. Det er derfor høyst

usikkert hvor lang driftstid eksisterende masseuttak har ressurser til. Det kan være kortere enn 40 år og det kan gå lengre tid før det vil kunne bli aktuelt med en utvidelse av eksisterende massetak. Regulert område for masseuttak ligger utenfor, men grenser inntil verneforslaget i øst. Etter Statsforvalteren sin oppfatning kan massetaket like gjerne utvides nordover som østover. Nord for vedtatt reguleringsplan og utenfor foreslått verneområde er det store arealer med antatt samme bergartsforekomst som det drives på i dag (syenitt). En utvidelse nordover vil også kunne medføre lavere uttakshøyde, og ivaretar landskap og estetikk på en bedre måte enn en utvidelse i det brattere terrenget østover. Ut fra terrengforholdene vil det etter Statsforvalterens oppfatning derfor være mer naturlig med en eventuell utvidelse av massetaket nordover. Øst for eksisterende reguleringsplan for Syttlia ligger nærmeste forekomst av huldrestry ca. 20 meter fra reguleringsplangrensa. Det er flere forekomster av huldrestry videre østover. Også dette gjør det mer naturlig og sannsynlig med en utvidelse nordover. Det er selvfølgelig også høyst usikkert om det er dette massetaket som det vil bli satset videre på om flere tiår. Grunneier sier i en tilbakemelding til Statsforvalteren på innspillet fra DMF at en mulig utvidelse av Syttlia massetak i østlig retning og inn i verneforslaget ikke er aktuelt. En eventuell utvidelse av massetaket vil skje i en annen retning.

Statsforvalteren ser det som lite sannsynlig at det kartlagte vannkraftpotensialet vil være aktuelt å realisere gjennom en utbygging.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Svardalstjerna som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren ser at det av hensyn til huldrestryforekomstene i området ville vært en fordel med en utvidelse av verneforslaget i det aktuelle området. Forekomstene av huldrestry må grunneier uansett ta hensyn til i videre skogsdrift. En eventuell utvidelse vil dreie seg om noen få dekar. En slik utvidelse er forelagt grunneier, Toten Almenning lodd nr. 4.

Statsforvalteren har ikke mottatt noen tilbakemelding fra dem ennå. Når en slik tilbakemelding foreligger, vil Statsforvalteren eventuelt komme tilbake med en justert tilråding til Miljødirektoratet.

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7.

Etter Statsforvalterens tilråding er det blitt grenset ut fire eksisterende hytter. I tillegg har Statsforvalteren kommet til enighet med grunneier om en justering av vernegrensen nord i

Oftentjernshøgda for å inkludere ytterlig fire registreringer med huldrestry, jf. innspill fra Naturvernforbundet. Totalt medfører dette at nytt areal reduseres med ca. 3 daa. Samtidig gjøres det en justering i Statsforvalterens forslag til verneforskrift, ved at § 7 k som åpner for at det kan søkes om *mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger* tas ut. Denne er ikke lenger relevant når de aktuelle hyttene er grenset ut.

Tilråding Svartdalstjerna:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet med de justeringene som er beskrevet overfor.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat.

20. Sulustaddalen, Østre Toten kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 1 609 daa, hvorav 1 470 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 914 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei bekkekløft med en høy andel rike og til dels truede skogtyper, som bl.a. kalkgranskog og høgstaudeskog, i tillegg til et naturskogsområde med gammel humid og for en del grovvokst granskog. Bekkekløfta er representativ for denne naturtypen i regionen. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det har rike forekomster av flere truede og sårbare arter, herunder en nokså stor forekomst av arten huldrestry. Området har en stor høgdegradient. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Eksisterende Sulustaddalen naturreservat ble vernet i 2010 og har et areal på ca. 1305 dekar. Etter en eventuell utvidelse vil dermed verneområdet kunne få et areal på ca. 2948 dekar. Isolert vurdert har området verdien **, men sett sammen med eksisterende reservat har området verdien ***. Utvidelsen av Sulustaddalen er et middels stort granskogdominert område beliggende nordøst på Totenåsen. Området har en variert topografi og har generelt høye fuktighetsforhold. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, og rikere typer finnes helt unntaksvis som fragmenter av småbregne- og høgstaudeskog. Gran er det dominerende treslaget kun ispedd noe bjørk og rogn. Skogen er flersjiktet til dels grovvokst gammel naturskog med mange gamle trær. Men generelt er det lite dødved. I et parti er det imidlertid urskognær skog. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone.

Utvidelsesarealet har en nokså stor og livskraftig forekomst av huldrestry (EN) i tillegg til andre rødlistede arter som bl.a. gubbeskjegg, kort trollskjegg og sprikeskjegg (alle NT) og noen andre rødlistede arter. Området vil være et viktig bidrag til samlingen av verneområder nordøst på Totenåsen. Utvidelsesforslaget har helt andre vernekvaliteter enn eksisterende naturreservat og utfyller dermed dette på en svært god måte. I tillegg vil en ta vare på en stor høydegradient nesten fra Mjøsa og opp til Totenåsen på over 500 m.

Av de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen oppfyller området på en god måte den internasjonale ansvars-skogtypen «huldrestry-granskog». Området oppfyller også i begrenset grad de nasjonale manglene om vern av biologisk gammel granskog og forekomster av rødlistearter. Avstanden mellom utvidelsene av Svartdalstjerna og Sulustaddalen er på det nærmeste bare på ca. 160 meter. Disse to områdene vil til sammen derfor kunne bli på nærmere 20 km². En utvidelse av Sulustaddalen vil derfor også kunne sies å kunne bidra med å oppfylle mangelen på storområder.

Inngrepsstatus:

Innenfor forslag til utvidelse ligger det seks hytter/hyttfester ved Leirsjøen. Disse hyttene er ivaretatt gjennom bestemmelser i verneforskriften om bl.a. vedlikehold, hogst og rydding av vegetasjon, mindre tilbygg/ombygging og transport på snødekt mark eller med luftfartøy av ved, materialer, varer og utstyr. Leirsjøen er demt opp ca. 1 meter for vatningsformål nedstrøms. Vedlikehold av denne er ivaretatt gjennom det generelle unntaket for vedlikehold av anlegg og innretninger, jf. § 4 g. Brukerinteressene i området er ellers knyttet til skogbruk, beite og friluftsliv. Nord for Hvervakampen ligger det et areal som ikke blir med i et eventuelt verneområde. For å kunne drive skogbruk her, må det kunne kjøres tømmer mellom dette området og sørvestover gjennom forslaget til verneområde. Det er tatt inn en bestemmelse i utkast til verneforskrift som gir hjemmel til dette.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet skriver at navnet Sulustaddalen er ikke registrert i SSR, hverken som naturnavn eller naturreservatnavn. Det er derfor vanskelig å si noe om hvorvidt dette navnet er dekkende på området. Skrivemåten er uansett grei, ettersom Sulustad er vedtatt skrivemåte for gårdsnavnet som utgjør forleddet her. De ber Statsforvalteren kontakte Kartverket for å få registrert navnet Sulustaddalen i SSR.

Naturvernforbundet i Oppland viser til at utvidelsen av Sulustaddalen naturreservat sammen med utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat vil kunne sikre den trolig rikeste forekomsten av huldrestry i Europa. Naturvernforbundet i Oppland mener avgrensingen av Sulustaddalen er god.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Navnet som Statsforvalteren foreslår, er benyttet på eksisterende naturreservat, og ønskes videreført for det nye, utvidede verneområdet. *Sulustaddalen* blir også benyttet lokalt om det aktuelle området. Navnet har sin bakgrunn i gården *Sulustad* som ligger nedenfor eksisterende verneområde, og som er hovedeier i de nedre deler av området. Statsforvalteren har etter høring vært i kontakt med Kartverket. De mener også at *Sulustaddalen* kan være det mest dekkende navnet på et framtidig verneområde, og har ikke noe imot at dette navnet fortsatt blir benyttet. Statsforvalteren vil derfor tilrå navnet *Sulustaddalen naturreservat*.

Avgrensing

På vernekartet til høring var det falt ut en traktorvei innenfor eksisterende naturreservat (i nedkant/nordre del av reservatet). Denne er nå tatt inn igjen. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7.

Etter Statsforvalterens tilråding er det blitt tatt ut 34 daa rundt Leirsjøen for å grense ut fem eksisterende hytter. Samtidig gjøres det en justering i Statsforvalterens forslag til verneforskrift, ved at § 7 j som åpner for at det kan søkes om *mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger* tas ut.

Tilråding Sulustaddalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet med de justeringene som er beskrevet overfor.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sulustaddalen naturreservat.

21. Høghaug og Hansebakkberget, Sør-Aurdal kommune

Totalareal 3 016 daa, hvorav 2 820 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en variert og gammel barblandingsskog, herunder gammel lavlandsgranskog, og med innslag av høgstaudegranskog, sumpskog og rasmark. Skogen har stedvis rikelig med dødved både av gran og furu med delvis god kontinuitet. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det har en del gammelskogtilknyttede sjeldne og sårbare arter av lav, sopp og moser. Området er viktig for regional fordeling av verneområder, økologisk nettverk og representativitet. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området utgjøres av et småkupert toppområde og ei lang sørvestvendt lise ned til hoveddalføret og elva Begna. Fra toppområdet heller også området mot øst og nord. Området har altså varierende eksposisjonsretninger og gradienter. Gammel granskog dominerer, men det er også flere brattskrenter med rasmark og blokkmark hvor det vokser edelløvtrær. Furu

vokser i de skrinneste områdene og det forekommer noe bjørk, rogn, osp og selje spredt. Stedvis finnes det myr og små tjern. Området ligger i sør- og mellomboreal vegetasjonssone. I den sørvestvendte lisa ned mot Begnadalen er granskogen svært grov og det finnes stedvis rikelig med død ved av gran i området. Der vokser arter som for eksempel rosenkjuke (NT), svartsoneskjuke (NT), pusledraugmose, råtedraugmose, granrustkjuke og praktbarksopp. Det er rikelig med lav på de gamle, levende grantrærne og på tørrgadd av gran og furu, særlig der hvor lokalklimaet er fuktig. Gubbeskjegg (NT), sprikeskjegg (NT), ulvelav (NT), tyrinål (NT), blanknål (NT), sukkernål (NT) og randkvistlav er noen av de registrerte artene. På død ved av furu er flekkhvitkjuke (NT), tyrikjuke (NT) og hornskinn (NT) funnet.

Området oppfyller til en viss grad de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på biologisk gammel granskog, lavlandsskogstaudeskog og forekomster av rødlistearter. Området bidrar også til å fylle en viktig representativitetsmangel idet Begnadalen har svært få verneområder som dekker granskog i dalsidene i hoveddalføret.

Inngrepsstatus:

Det er ei mindre hytte/koie i området i tillegg til en del traktorveger og gamle hesteveger.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet viser til at deres råd i forbindelse med melding om oppstart var å skrive navnet Høgshaug og Hansebakkerget, og at Statsforvalteren til høring sa at de ville følge dette rådet. Språkrådet påpeker at navnet likevel er skrevet med bindestrek i følgebrevet og i innholdsfortegnelsen i høringsdokumentet. De ber derfor Statsforvalteren sørge for konsekvent bruk av riktig skrivemåte.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Skrivemåten *Høgshaug og Hansebakkerget* ble ved høring benyttet i verneforskrift og kart. Denne skrivemåten vil bli konsekvent benyttet videre i verneprosessen og forvaltningen av et verneområde. Statsforvalteren tilrår navnet *Høgshaug og Hansebakkerget* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Under høringa er traktorvegene i området lagt inn på forslag til vernekart. Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7.

Avgrensingen av området er endret etter Statsforvalterens tilråding i dialog etter innspill fra grunneierne, ved at det er tatt ut et mindre areal på ca. 8 daa sør i området. I tillegg er det lagt til et areal på ca. 274 daa sentralt i området. Tilleggsarealet har ikke registrert spesielle kjerneområder, men er vurdert av Statsforvalteren å bidra til en bedre arrondering av området samt at man får inkludert en storfuglleik med dagområde og noen mindre myrarealer. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Høghaug og Hansebakkberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Høghaug og Hansebakkberget som naturreservat.

NORDLAND FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Ett av områdene er utvidelser av eksisterende verneområde. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Høring:

Områdene har vært sendt på felles høring til følgende parter: Berørte grunneiere og nabogrunneiere, Nordland fylkeskommune, Bindal kommune, Hattfjelldal kommune, Terråk Jeger & fiskeriforening, Naturvernforbundet i Nordland, Nordland bonde- og småbrukarlag, Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Bindal Avløserlag, Å-elva/Åa venneforening, Rana Zoologiske forening, Hattfjelldal idrettslag, NVE region Midt-Norge, Ildgruben reinbeitedistrikt, Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14, Arbor AS, Hattfjelldal jakt og fiskelag, Helgeland kraft nett AS, Hattfjelldal sau og geit, Forsvarsbygg region nord, Frithjof Møinichen Plahte, Nordland reiseliv as, Hattfjelldal sankelag, Bindal beitelag, Hattfjelldal snøskuterforening, NHO reiseliv Nord-Norge, Vestre Namdal reinbeitedistrikt – Meatelen sijte, Norges handikapforbund Bindal, Bindal rovdrylag, Norsk ornitologisk forening avd. Nordland, Næringsforum Grane og Hattfjelldal, Bindal kraftlag SA, Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt, Vestre Namdal rbd/Åarjel njaarke bs, Turistforeningene i Nordland, Hattfjelldal skyttarlag, Hattfjelldal skiløypelag, Bindal utvikling AS, Statens vegvesen region nord, Hattfjelldal flyklubb, Geoforum Nordland, Helgeland skogselskap, Bindal sau og geit, Norges bondelag avdeling Nordland, Nordland reindriftsamers fylkeslag og Nibio Tjøtta, Samediggi/Sametinget, Norsk Biologforening, Luftfartstilsynet.

Universitetet i Oslo, Forsvaret, Norsk botanisk forening, Norske reindriftsamers landsforbund, Norges jeger og fiskeriforbund, Statens Vegvesen, Mattilsynet, Sabima, Norges luftsportforbund, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard, Norsk bergindustri, Norges handikapforbund, Norges geologiske undersøkelser (NGU), Natur og ungdom, Allskog SA, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Norsk friluftsliv, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Norsk bonde- og småbrukarlag, Kommunesektorens organisasjon (KS), Norges orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Den norske turistforening, NTNU Vitenskapsmuseet, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, WWF, Statnett SF, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norsk zoologisk forening, Norsk ornitologisk forening, Kommunal og moderniseringsdepartementet, Statskog SF, Statkraft SF, Norges naturvernforbund, Norsk sau og geit, Avinor AS, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk industri, Norskog, Norges bondelag, Norrga sámiiid riikkasearvi – norske samers riksforbund nsr, Friluftsrådenes landsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Språkrådet, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norges miljøvernforbund, Landbruksdirektoratet og Norsk orkidéforening.

22. Varnvassdalen, Hattfjelldal kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 628 daa, hvorav 549 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 20 328 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et lite påvirket barskogområde med stor overvekt av furu, som ellers er sjelden i regionen, samt en liten granforekomst som er plantegeografisk interessant. Det er en målsetting å la gammelskogen få utvikle seg fritt slik at verneverdiene knyttet til denne skogen blir større. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Varnvatnet er egentlig navnet på et vatn øst for Røssvatnet i Hattfjelldal kommune. Det aktuelle skogområde på 633 daa ligger øst for Varnvatnet, mellom Varnvatn gård og Varnvassdalen naturreservat. Det er ikke gjennomført biologiske registreringer akkurat fra dette området, men man kjenner til at deler av arealet har kalkholdig berggrunn og at skogen som er i utvidelsen er en naturlig forlengelse av gammelskogen som finnes Varnvassdalen naturreservat. I dette området er det funnet huldresmeller, en art som er knyttet til gammelskogen. Denne arten er funnet over det meste av Norge, bortsett fra på Vestlandet, men den er ganske sjelden. Huldresmeller har status som nær truet på rødlista.

Landskapet i området er grovkupert og har vesentlig furuskog på koller og i sydhellinger og bjørkeskog i nordhellinger, i forsenkninger og drag. Furuskogen utgjør hovedsakelig en kreklingdominert røsslyng-blokkbærfuruskog. Furuskogen er svært heterogen og lite sammenhengende på grunn av topografien. Skogen har en stor spredning på dimensjon og alder.

Arealet som nå tilrådes for frivillig vern inneholder gammel furuskog og vil øke andelen lavereliggende skogkledde områder i Varnvassdalen.

Inngrepsstatus:

Utvidelsesområdet grenser til eksisterende verneområder på tre kanter. Det er ingen nyere tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Ildgruben reinbeitedistrikt påpeker at det kan være et sperregjerde for rein på norsk og svensk side i dette området og ba oss sjekke gjerdeprotokollen. De gir også uttrykk for at dersom dette gjerdet ikke berører utvidelse av Varnvassdalen, så har ikke utvidelsen av Varnvassdalen naturreservat noen betydning for Ildgruben reinbeitedistrikt.

Språkrådet påpeker at Varnvassdalen ikke er registrert i SSR, og før navnet kan tas i bruk som navn på et verneområde, skal Kartverket fastsette skrivemåten av naturnavnet etter § 7 i stedsnavnloven. Språkrådet har sendt et eget brev til Kartverket der de ber dem reise navnesak for dette navnet.

Forsvarsbygg mener at Forsvaret sine interesser er tilstrekkelig ivaretatt i verneforskriftene som er foreslått for Varnvassdalen naturreservat, og har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen påpeker at det foreslåtte verneområdet ikke berører riksveger som Statens vegvesen eier og forvalter. Statens vegvesen har ingen merknader til verneplanen.

Statskog skriver om utvidelsen av Varnvassdalen at eiendommen fra før er omringet av reservater som tidligere er vernet på Statskogs eiendommer.

Fylkesrådet/Fylkestinget er kritiske til utvidelse av Varnvassdalen naturreservat på grunn av mangel på kunnskap om naturverdiene i Varnvassdalen. Fylkestinget/Fylkesrådet ba om at det arbeides for at framtidig skogvern i Nordland sees i sammenheng med skogvern generelt i Nordland og i Norge. Fylkesrådet og Fylkestinget er videre opptatt av at arbeidsplasser og verdiskaping tilknyttet lokale ressurser kommer lokalsamfunnene til gode. Det er derfor viktig forvaltningen legges til lokalt nivå ved et eventuelt vern av områdene.

Fylkestinget/Fylkesrådet er i utgangspunktet positive til ordningen med frivillig vern, men mener at et eventuelt vern her bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket.

Hattfjelldal kommune er i utgangspunktet positive til ordningen med frivillig vern, men mener at et eventuelt vern her bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket. Hattfjelldal kommune er kritisk til at ikke alle verneplaner blir sett i sammenheng. Det gjelder både tidligere gjennomførte verneplaner og planer som nå er under utarbeidelse. For eksempel verneplan for vern på statens grunn og fremtidige verneplaner for frivillig vern. Kommunen mener mangel på dokumentert kunnskap om naturverdiene i den foreslåtte utvidelsen av Varnvassdalen bør komme på plass slik at det kan ses opp mot andre

verneprosesser. Hattfjelldal kommune skrivere videre at de vil komme tilbake til en eventuell forskriftsendring for Varnvassdalen naturreservat i egen sak.

Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE) har gitt en samlet uttalelse for de to områdene Åbjørdalen og Varnvassdalen. Høringsinnspillet omhandler ikke i vesentlig grad Varnvassdalen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sjekket grensene for konvensjonsgjerde for reindrifta på kart, og dette berører ikke utvidelsen av Varnvassdalen naturreservatet. Ildgruben reinbeitedistrikt har ikke bedt om konsultasjon i forbindelse med dette verneforslaget.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Varnvassdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Varnvassdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Varnvassdalen naturreservat.

23. Åbjørdalen, Bindal kommune

Totalareal 77 519 daa, hvorav 21 000 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av stedvis gammel granskog, høgstaudegranskog og flomskog med innslag av furuskog, bjørkeskog og ospeholt. Området har betydning for biologisk mangfold ved at det er et stort sammenhengende skogsområde som inneholder viktige naturtyper og er leveområde for en rekke arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Lokaliteten ligger helt sør i Bindal kommune, ca. ei mil øst for Terråk. Det foreslåtte verneområdet på over 77 000 daa omkranser Åbjørvatnet og Åbjøra i en lenge på over 22 kilometer og omfatter mellomboreale varme lisider med alm, gran- og furuskoger, åpen myr og myrskog og noe alpin vegetasjon. Det meste av området ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon. Topografien er svært variert, og det finnes daler og lier eksponert i alle himmelretninger. Hovedelva og en rekke sideelver med til dels stor vannføring i perioder har skapt variasjon i landskapet over tid med nydanning av elveløp, avsatte elvesletter og trange nedskjæringer.

Det aller meste av berggrunnen i området er fattig granitt, men helt i vest er det noe rikere skifterbergarter. Løsmassedekket er tynt i det meste av området, men i deler av Kvernelvdalen og særlig rundt Nordhjelmdalen er det dypere breelvavsetninger som stedvis har gitt opphav til markerte ravedaler. Blåbærskog og bærlyngskog er dominerende vegetasjonstyper, men stedvis finnes rikere vegetasjon med lågurt- og høgstaudevegetasjon. Myrene er fattige, og de største er delvis rene nedbørsmyrer uten nevneverdig tilsig fra kantene. Gran er dominerende treslag der jordsmonnet ikke blir for tynt. Furu dominerer på myrene og der det er skinnere mark med bærlyngvegetasjon. Det er spredte innslag av osp, rogn og selje i hele området og i de sørvendte rike rasmarkene under Nova er det gråor-almeskog. På dypere løsmasser med god fuktighetstilgang står det en del gråor.

Innenfor forslaget til Åbjørdalen naturreservat er det avgrenset 22 naturtypelokaliteter; 2 med A-verdi, 13 med B-verdi og 7 med C-verdi. Disse naturtypene er kartlagt etter DN-håndbok 13. I tillegg er det kartfestet totalt 41 naturtypelokaliteter, etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks. Disse fordeler seg på 6 ulike naturtyper; flomskogsmark (VU), gammel grandominert naturskog, gammel granskog med gamle trær, gammel granskog med liggende død ved, gammel lågurtskog og høgstaudegranskog (NT). Med tanke på størrelsen av det undersøkte området ble det gjort få funn av sjeldne og truede arter. I denne regionen er det skog i lavereliggende områder på produktiv mark som har det største biomangfoldet og da disse arealene i dag nesten utelukkende har yngre skog er mye av mangfoldet som kunne forventes å finnes her fraværende.

Av sårbare arter ble det funnet granbendellav og alm. I tillegg ble det registrert åtte nær truede arter. Knyttet til sidedaler med naturskogs kvaliteter er det avgrenset fire verneforslag av

kartlegger, der 3 er vurdert som en-stjernersområder (*), og ett som to-stjernersområde (**). Disse områdene er beskrevet i egne faktaark under navnene Kjerringdalen, Nilsfinndalen, Kvernelvdalen og Ytre Nonselva. Deler av området anses som verneverdig på bakgrunn av dagens tilstand. De mer kulturpregede delene av tilbudsarealet kan bli verneverdig i et lengre perspektiv. Gammel skadepåvirket kulturskog i mosaikk med naturskog, gir et godt utgangspunkt for utvikling av naturlige økosystemer i hele området på sikt. Kulturskogen har jevnt over vært utsatt for naturlige skader i betydelig omfang. Særlig gjelder dette vindfelling i granbestand under de siste års stormer i området, men også ved innsektangrep og råte. Dette gir flere åpne glenner og to til flersjiktete bestand på lengre sikt, som igjen er starten på et mer naturskogpreget område.

Verneforslaget for Åbjørdalen oppfyller spesielt kriteriet storområde. Selv om store deler av området er påvirket av hogst, mener Statsforvalteren at området har et godt restaureringspotensial. Uberørte, store skogområder er svært sjeldne, og dersom man skal få vernete storområde, må det forventes at det er påvirket. Biofokus skriver i sin rapport at dersom hele området hadde blitt vurdert som verneverdig ville det skåret høyt på mangelen "storområdekvaliteter". Et verneområde som favner hele det landskapsøkologiske rommet gir et bedre utviklingspotensial for økologiske prosesser og utvikling av naturlige økosystemer i skogarealet. Det finnes også spredte kvaliteter i høyereliggende deler av området, blant annet 4 områder i Åbjørdalen som i noen grad oppfyller mangelen på urskog/naturskogsdynamikk.

Inngrepsstatus:

I hoveddalen er det preg av hogster utført på 50-tallet (plukkhogster) og fram til 80-tallet (mer preg av flatehogster). Kulturskogen har god bestokning og spesielt i elvesletta ved utløpet av Åbjøra er det mye fin gran i god vekst. Det er flere mindre felt med fremmede arter innenfor området. Det dreier som i hovedsak om sitkagran (6 områder), men også et felt med contortafuru. Til sammen utgjør disse ca. 45 daa.

Reindrift:

Meatelen sijte (Meidalsgruppen) svarer til oppstartsmeldingen at det er bra at bevaring av det samiske naturgrunnet er en del av verneformålet og at verneforskriften dermed anerkjenner og tar hensyn til reindriftens bruk av området.

Meatelen sijte og Voengelh Njaarke mener at reindriften også må få unntak for bruk av drone i likhet med grunneier. I § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelser, bokstav e, unntas grunneiers bruk av drone fra bestemmelsene i § 5 Regulering av ferdsel.

Statsforvalteren påpeker at det ikke er forbudt med bruk av drone i et skogreservat og tar bort bestemmelsen om at grunneier kan bruke drone, fordi dette er overflødig

Meatelen sijte mener at bokstavene e, f, g og l i § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser bør føres inn under § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene. Det er unaturlig at deler av den tradisjonelle reindriften skal være søknadspliktig. Dette strider mot samisk selvbestemmelse og grunnlovens § 108. Høringsforslaget medfører at man er prisgitt forvaltningsmyndighetens tillatelse til å utføre enkelte vanlige aktiviteter innenfor dagens

reindrift.

Sametinget ber om at § 7 l) i forskrift om Åbjørdalen, under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, flyttes til § 4, generelle unntak, og at henvisning til forvaltningsplan tas ut her. Å kunne ha paragrafen om reindriftas nødvendige uttak av bjørk til brensel mv., under direkte unntak fra vernebestemmelsene, i verneområder på 60 km² eller større, har vært en praksis som Klima- og miljødepartementet (tidligere Miljøverndepartementet) har hatt, med henvisning til konsultasjoner mellom Sametinget og departementet i 2008 om vern av Holmvassdalen.

Statsforvalteren kan ikke lage forskrifter som fritar reindrift fra søknadsplikten for barmarkskjøring (§7e), start og landing med helikopter (§7f) og oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter (§7g) ut fra gjeldende føringer. Men der det finnes en godt utarbeidet distriktsplan der omtrentlige kjøretraséer er inntegnet på kart, eller det defineres i hvilke situasjoner det må kjøres, kan distriktsplanen betraktes som en søknad for barmarkskjøring. Statsforvalteren kan gi flerårige dispensasjoner til barmarkskjøring ut fra distriktsplan. Spesielle situasjoner der det er behov for bruk av helikopter kan også defineres i distriktsplanen, og behandles som en søknad. Oppsetting av midlertidige gjerder og samleanlegg må omsøkes. Slik er formuleringene i forskrifta:

§ 7 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- e) Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift.*
- f) Start og landing med helikopter i forbindelse med reindrift.*
- g) Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift.*

Når det gjelder bestemmelsen i § 7 l, flyttes denne under § 4 uten henvisning til forvaltningsplan slik som i verneforskrift for Holmvassdalen naturreservat. Formuleringen i forskriften blir slik:

§ 4 Vernebestemmelsen i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- j) Reindriftas nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr.*

Meatelen sijte har vedtatt en sijteplan som er vedlagt, og som beskriver en overordnet bruk av deres områder. Det er likevel uvisst om en distriktsplan kan være så detaljert som forvaltningsmyndigheten ønsker på enkelte områder.

Statsforvalteren har forståelse for at det er vanskelig for reinbeitedistriktene å lage distriktsplanen konkret nok til at den kan behandles som en søknad om barmarkskjøring. Men ved hjelp av en god dialog og tettere samarbeid, kan man i samarbeid klare å konkretisere distriktsplanen nok til å kunne behandle den som en søknad.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt påpeker at de har fått forslag til verneplan for Åbjørdalen i Bindal kommune som berører Tovengruppen i Åarjel Njaarke. De ser av de dokumentene som

er fremlagt, at en av siidaandelsinnehaverne i Meidalgruppen har tilkjennegitt sitt syn på verneplanarbeidet. Det kommer frem av hans uttalelse som om Meidalgruppen er rettighetshavere i Åbjørdalen, dette medfører ikke riktighet, i det at Meidalgruppen aldri har brukt området.

Statsforvalteren har fått høringsuttalelse både fra Meatelen sijte og Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, og svarer på begge innspillene på like linje i oppsummeringa. Statsforvalteren tar ikke stilling til uenigheter innad i Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt mener at vern av et område ikke skal begrense de samiske rettighetene i henhold til ILO 169, art. 14, SP 27 og FN's urfolksdeklarasjon av september 2007. Hensikten med vernet er å beskytte området mot ødeleggelse av naturmangfoldet som kommersiell utnyttelse medfører. Samiske interesser som reindrift og annen samisk naturbasert næring skal utøves fritt. Vernevedtak skal ikke være til hinder, ved en eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. (lov om menneskerettigheter §3) Altså i motstrid har folkeretten forrang fremfor andre lover. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Statsforvalteren mener at verneforskriftene er utarbeidet innenfor de folkerettslige forpliktelser og er i tråd med nasjonale føringer.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt har erfaringer med at opprettelse av verneområder medfører økt trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og tilsyn som SNO, da spesielt på vinters tid. Dette kan under gitte situasjoner være uheldig, derfor ber de om orientering når slikt inntreffer.

Statsforvalterens kommentar: Hvis området blir vernet vil det være viktig at området følges opp i felt av SNO. Den ferdselen vil ikke være i konflikt med området som reinbeiteområde. SNO er vant til å forholde seg til viktige områder for rein og vil holde kontakt med reinbeitedistriktene ved behov.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt påpeker at den samiske reindrift bygges på alders tids bruk og sedvane, noe høyesterett har stadfestet og de ønsker et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette i sin forvaltning. Regelverket er i utgangspunktet en inngripen i den samiske retten i utnyttelsen av deres beiteområder. På dette grunnlag kan de ikke søke dispensasjon for noe de har rett til gjennom alders tids bruk og sedvane. Konklusjonen er at Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt stiller seg positive til et verneområde på gitte betingelser om at reindriften ikke får begrenset sine rettigheter. Voengelh Njaarke mener at ingen av aktivitetene som reindriften driver med bør være søknadspliktige. De opplever at naturreservatet begrenser reindriften bruk av området. Reindriften får blant annet mange begrensninger når det gjelder motorferdsel og tekniske anlegg.

Statsforvalteren prøver å tilpasse forskrifta slik at reindriften kan drive mest mulig som før. Men enkelte tiltak må være søknadspliktig fordi de kan være til skade for naturverdiene, og man må ha en dialog rundt disse for å skåne naturverdiene mest mulig. Reindriftnæringen har endret seg mye de siste 30 årene, og bruken av barmarkskjøretøy har økt. Selv ved

forsiktig kjøring vil økt bruk av barmarkskjøretøy medføre slitasje på naturen. I naturreservater er vegetasjonen vernet mot alle former for ødeleggelse. Reindriftslovens § 23 sier blant at motorisert ferdsel i verneområder skal foregå i samsvar med verneforskriften. Tiltak som potensielt kan ha negative effekter på verneverdiene bør være søknadspliktige. Fylkesmannen har forståelse for at det kan være vanskelig å planlegge søknadspliktige tiltak som for eksempel barmarkskjøring og rydding av flyttleier. Statsforvalteren ønsker en bedre dialog med de forskjellige reinbeitedistriktene for å finne gode løsninger, både for naturen og for reindriftnæringa.

Voengelh Njaarke stiller spørsmål med å etablere verneområde med dagens inngrep. Det er heller ikke andre aktiviteter som truer verneområdet. De mener hogst vil være usannsynlig fordi kostnaden blir for stor. Området burde heller vært vernet før hogsten på 80-tallet og vassdragsregulering.

Statsforvalteren er enig i at det hadde vært bedre om skogen ble vernet før hogsten, men det er gjort en vurdering og Statsforvalteren mener at det er tilstrekkelig lommer med gammelskog i området for å ta vare på med skogens artsmangfold. Etter hvert vil ungskogen bli gammel nok til at disse artene kan spre og hele området vil få samme verdier. Verneforslaget er et svært stort område, som på sikt vil få naturverdiene tilbake. Det er hovedsakelig skogen som er verneformålet, ikke vannet.

Voengelh Njaarke ønsker at kommunale lag skal ha direkte unntak fra verneforskrifta til nødvendig motorferdsel ved skadefelling av rovvilt slik som SNO har i dag.

Statsforvalteren åpner ikke opp for at dette kan tas inn i verneforskriften. Statsforvalteren samordner tillatelser til skadefelling og motorferdsel i eksisterende verneområder i samme dispensasjon, slik at saksbehandlingstiden ikke skal være noe lenger enn ved bare skadefelling.

Voengelh Njaarke ønsker avklaring på oppsett av åtebu og bruk av kunstig lys under jervejakt. Det er viktig for Voengelh Njaarke å kunne ta raske beslutninger når det gjelder forflytning av åtebu inn i reservatet, slik at jerven som gjør skade på besetningen blir tatt raskest mulig.

Statsforvalterens kommentar: Bruk av kunstig lys er ingen problem, men Statsforvalteren har ikke mulighet til å åpne for å kunne søke om å sette opp ei permanent åtebu i reservatet. Det finnes flyttbare åtebuer også, og disse er det nok lettere å gi tillatelse til å flytte inn i reservatet hvis den bare skal være der midlertidig. Dersom det skulle bli behov for å sette opp en midlertidig åtebu, kan dette tiltaket behandles etter naturmangfoldlovens § 48 (unntaksparagrafen).

Voengelh Njaarke har behov for rydding av flyttleier og hele Åbjørdalen benyttes til flyttlei. Det er vanskelig for reindriften å lage detaljerte kart over flyttlei siden den vil variere fra år til år, og reinen flyttes mer eller mindre overalt.

Statsforvalteren legger inn følgende formulering i verneforskriften:

«§ 4 i) Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasè i reindriften, vist kart i forvaltningsplanen.» Etter at området er vernet må Statsforvalteren utarbeide en forvaltningsplan, og vil da utarbeide et kart som skal inngå i forvaltningsplanen over områder som skal kunne ryddes uten å søke om det i nært samarbeid med reinbeitedistriktet.

Voengelh Njaarke påpeker at de har en gjeterhytte i reservatet ved Kalvkruvatnet. Denne ønsker de å grense ut av reservatet.

Statsforvalteren er enig og endrer grensa slik at hytta kommer utenfor reservatet.

Voengelh Njaarke har en konkret plan om å etablere et permanent samlingsgjerde i Oksdalen. I tillegg er det svært viktig å kunne sette opp en liten redskapsbu og mulighet for overnatting ved samlingsgjerdet. Det er snakk om ei lita bu på ca. 16-20 m², og den skal kunne brukes til lagring av fôr, redskaper og overnatting for et par personer. Oksfjelldalen ligger langt fra nærmeste veg, og reindriften trenger derfor å ha mulighet til å overnatte i Oksfjelldalen ved frakting av fôr og tilsyn med reinen.

Statsforvalteren kan legge inn en formulering i forskriften som gjør det mulig å søke om oppsetting av et permanent samlegjerde i Oksdalen, men ikke redskapsbu eller gjeterhytte. Siden dette er et så viktig område for reindriften i kombinasjon med at det ikke er registrert noen naturtypelokaliteter her, har Statsforvalteren kommet fram til at det er best å grense dette området ut av naturreservatet. Området som tas ut er på 4600 daa.

Voengelh Njaarke ønsker å ha mulighet til å restaurere den gamle gården på Klarem. Dette er gammel samisk bosetning.

Statsforvalteren påpeker at dersom bærende konstruksjoner fortsatt er intakt, er dette tiltaket mulig å søke om gjennom §7 b) i forskriften: «Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner».

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 15 høringsuttalelser til verneforslaget (se også avsnittet knyttet til Reindrift over).

Språkrådet har ingen merknader til Åbjørdalen naturreservat.

Forsvarsbygg mener at Forsvaret sine interesser er tilstrekkelig ivaretatt i verneforskriftene som er foreslått for Åbjørdalen naturreservat, og har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen påpeker at det foreslåtte verneområdet ikke berører riksveger som Statens vegvesen eier og forvalter. Statens vegvesen har ingen merknader til verneplanen.

Å-elva/Åa venneforening mener at tallet oppgitt i verneplanen for produktiv skog i Nilsfinndalen (928 daa) er feil. Det er svært grunnlengt i dette området. Midt i dalen på nordsiden finnes det en liten skråning som har litt høyere gulrotgran og som kanskje utgjør 10 kubikkmeter. Området har ingen særegen biologi og fauna. Å-elva/Åa venneforening lurer videre på hvorfor det er tatt ut landområder i øvre nord vestlige område av Åbjørvatnet og elva ovenfor. De mener at her finnes noe eldre skog. Å-elva/Åa venneforening mener grensa er trukket for tett inntil vannets- og elvas utløp. Dette er uheldig da det vil bety at det ikke er mulig med fysiske inngrep for å rette på pågående miljøkriminalitet i vassdraget, altså spredning av PKD. Å-elva/Åa venneforening mener at bygging av kunstig terskel ved utløpet av Åbjørvann er årsaken til smitte med PKD. Venneforeningen påpeker at hytta til Terråk jeger og fiskeriforening ligger innenfor forslaget til naturreservat, og at det heller ikke er tatt ut noe rundt hytta.

Fylkesrådet/Fylkestinget og Å-elva/Åa venneforening er kritiske til vern av Åbjørdalen. Dette med begrunnelse i de relativt beskjedne verneverdiene. Å-elva/Åa venneforening mener at det er svært lite uberørt skog innenfor det foreslått verneområdet i Åbjørdalen, og det som er uberørt er høyereliggende skrapskog som er for utilgjengelig til å bli tatt ut. Å-elva/Åa venneforening mener dermed at området ikke inneholder de kriteriene for at det skal vernes som naturreservat etter § 37 i naturmangfoldloven. Å-elva/Åa venneforening mener videre at det er misbruk av offentlige midler å verne Åbjørdalen som naturreservat, og at Fylkesmannen heller burde bruke tid på å forhandle om områder som Urdvollan og Reppen.

Fylkestinget/Fylkesrådet er i utgangspunktet positive til ordningen med frivillig vern, men mener at et eventuelt vern her bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket. Fylkestinget/Fylkesrådet ba om at det arbeides for at framtidig skogvern i Nordland sees i sammenheng med skogvern generelt i Nordland og i Norge. Fylkesrådet og Fylkestinget er videre opptatt av at arbeidsplasser og verdiskaping tilknyttet lokale ressurser kommer lokalsamfunnene til gode. Det er derfor viktig forvaltningen legges til lokalt nivå ved et eventuelt vern av områdene. Fylkestinget mener at etablering av nye verneområder ikke må være til hinder for næringsvirksomhet i det foreslåtte området.

Landsorganisasjonen i Norge mener at etablering av nye verneområder ikke må være til hinder for næringsvirksomhet i det foreslåtte området.

Bindal kommune mener at etablering av nye verneområder ikke må være til hinder for næringsvirksomhet i det foreslåtte området. Bindal kommune peker på at det foreslåtte naturreservatet ligger i et område som er svært kostnadskrevende å drive hogst i, og mener samtidig at det i større grad må vektlegges å utrede vern av skog som ikke er økonomisk drivverdig og der vern ikke kommer i konflikt med næringsinteresser.

Bindal kommune skriver videre har allerede fått mye av sitt areal vernet, totalt 107500 daa. Det offentlige skogbruket har investert betydelige midler til området i Åbjørdalen i form av tilskudd til drift, veier, tilplanting og pleie av den eksisterende skogen. Rent teknisk kan områdene rundt selve Åbjørvatnet driftes skogbruksmessig i dag. Det kreves noen

investeringer rent infrastrukturmessig, men ut over det er ikke dette området mer krevende enn mange andre tilsvarende områder i regionen. Kommunens oppfatning av Åbjøraområdet er at alt areal rundt selve vatnet, fortsatt bør være intakt som en driftsmessig enhet, der grunneier fortsatt kan utøve et aktivt skogbruk etter dagens standarder for et bærekraftig skogbruk. Skogbruksmessig vil kun det produktive areal i dette området kunne utnyttes, og grovt regnet vil det maksimalt utgjør i underkant av 3000 dekar. Totalt vil grunneier kunne høste mellom 20 – 50 000 m³ fram i tid, noe som kan gi betydelige verdier for eiendommen som en skog- og utmarkseiendom. For å kunne utnytte skogbruksressursene i området bør foreslått verneareal av Åbjøradalen kunne reduseres som skissert på kart, og gjelde kun indre Åbjøradalen, noe som vil gi et vernet areal på i overkant av 60000 dekar.

Statskog påpeker at Bindalsbruket hadde betydelige skogsdrifter på 80-tallet i det aktuelle området ved Åbjørvatnet som er foreslått for vern.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser om at det ikke er noen konflikt mellom Helgeland Kraft AS sin målestasjon ved utløpet av Åbjørvatnet og vernegrensa. NVE påpeker at det er en terskel som tilhører reguleringen av Kolsvik kraftverk ved utløpet av Åbjørvatnet. Halve terskelen ligger innenfor det forslåtte verneområdet. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) foreslår at grensen justeres til å gå langs skogkanten ved elven i dette området. Dersom grensen ikke justeres antar NVE at vedlikehold av terskelen vil omfattes av § 4 bokstav f, hvor det er åpnes for vedlikehold av eksisterende anlegg. NVE ber om at Fylkesmannen tar kontakt med Helgeland Vannkraft AS for nærmere avklaring om eventuelle konflikter med inngrepene som er ved utløpet av Åbjørvatnet og eventuelt målestasjon som er lengre ned i elven.

NVE påpeker at det er det kartlagt flere mulige vannkraftprosjekter i foreslått verneområde for Åbjørdalen, hvorav to av prosjektene har vært behandlet i Samlet plan for vassdrag. NVE omtaler potensialet av disse to prosjektene i Fylkesmannens oppsummering av innspill til oppstartsmeldingen. NVE ber om at omtalen av vannkraftpotensialet inkluderes i høringsinnspill i den videre saksbehandlingen av verneforslaget for Åbjørdalen.

NVE påpeker at det er kartlagt flere mulige vannkraftprosjekter innenfor det forslåtte verneområde i Åbjørdalen. To av prosjektene har vært behandlet i Samlet plan for vassdrag.

1. Prosjektet «Åbjøra syd» utnytter fallet fra Åbjørvatnet til Åa nedstrøms Lonfoss. Det er planlagt bygd dam ved Brattfoss og Åbjørvatnet er foreslått regulert mellom høyeste regulerte vannstand på kote 110, og laveste regulerte vannstand på kote 80,7. Oppjustert til kostnadsnivå 1.1.2019 er spesifikk utbyggingskostnad beregnet til 4,22 kr/kWh, som er en akseptabel kostnad sammenlignet med andre prosjekter.
2. Prosjektet «Bjørnåa» utnytter fallet i Bjørnåa mellom inntak i Novadalen på ca. kote 450 og Åbjørvatnet. Kverntjernet er foreslått regulert og overført til Bjørnåa. Prosjektet var planlagt med en installert effekt på 4,4 MW og midlere årlig produksjonen var beregnet til 19 GWh. Oppjustert til kostnadsnivå 1.1.2019 er spesifikk utbyggingskostnad beregnet til 5,44 kr/kWh.

NVE har gjennomført en digital kartlegging av vannkraftpotensialet for små vannkraftverk. Innenfor foreslått verneområde er det kartlagt flere mulige potensielle prosjekter. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 101 GWh fordelt på 16 prosjekter. Blant de 16 prosjektene er det fire stykker som har en spesifikk utbyggingskostnad under 5 kr/kWh. Samlet årlig produksjon for disse prosjektene er på 45 GWh. NVE har ikke kjennskap til at det er noen utbyggingsinteresser i dag i det foreslåtte verneområde. NVE opplyser videre om at innspillet de hadde om at foreslått verneområde for Åbjørdalen tangerer området som var foreslått i Nasjonal ramme for vindkraft på land kan sees bort i fra. Dette innspillet er ikke lengre aktuelt da Nasjonal ramme for vindkraft på land er skrinlagt.

Norsk Bergindustri påpeker at det er en større sand- og grusforekomst ved Åbjøras utløp i Åbjørvatnet. Norsk Bergindustri understreker viktigheten av at et fremtidig vern ikke lukker muligheten for at området kan utvinnes på sikt. Det vil etter deres mening medføre at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt eller regionalt viktige i fremtiden.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren påpeker at begge de to vannkraftprosjektene som NVE beskriver har vært behandlet i «Samla plan for vassdrag», men at det ikke er søkt konsesjon for disse prosjektene. Begge prosjektene vil være i konflikt med et eventuelt verneområde. «Åbjøra syd» vil være utenfor verneområdet, men en oppdemming av Åbjørvatnet vil komme i konflikt med vernet da grensa går helt ned til vannkanten. Utbygging av småkraftverk vil ikke være forenlig med et naturreservat. Statsforvalteren har vært i kontakt med Helgeland Vannkraft og ble henvist til Sildre for nøyaktig plassering av målestasjonen. Denne ligger utenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterne påpeker at grensa er trukket ut fra elvestrengen på grunn av hytter og gamle traktorveier som går i området, som det er ønskelig for grunneier å kunne bruke. Elvestrengen som går oppover mot Trongen er ikke med i verneområdet til ca. 500 m forbi kunstig terskel som er bygget. Dette er begrunnet i at det skal kunne utføres tiltak på elvestrengen for å forbedre forholdene for fisk uten å måtte søke forvaltningsmyndigheten om dette. Dersom det skulle bli nødvendig med tiltak i forbindelse med fiskeforvaltning der elva inngår i verneforslaget, er det mulig å søke om dette etter § 7 c). Statsforvalteren påpeker at Åbjørvatnet og Storåa ligger utenfor verneforslaget, og fiskeforbedrende tiltak her blir ikke begrenset av vernet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Åbjørdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Bindal kommune å redusere det foreslåtte verneområdet med det grønne området som er inntegnet på kart. Området Bindal kommune ønsker å ta ut er markert med rødt i kartet nedenfor. Dette området utgjør i overkant av 8000 daa. Et lite område nordvest i det foreslåtte området blir da avsnørt fra resten av området og må i så fall også tas ut. Området som Bindal kommune ønsker å ta ut blir da på i overkant av 10000 daa. Statsforvalteren påpeker at skogen i området tilhører grunneier, og hogst av skogen avhenger derfor i utgangspunktet av

grunneiers tillatelse. Grunneier har tilbudt området for frivillig vern og har ikke noe ønske om å hogge skogen. En annen viktig grunn til å ikke ta dette området ut vernet er det tilfører det foreslåtte verneområdet en del naturverdier, spesielt produktiv skog og 4 naturtypelokaliteter og mye av kvaliteten ved dette foreslåtte verneområdet ligger i størrelsen.

Storområdekvaliteten er sjelden å få tak i under ordningen frivillig vern. Området som Bindal kommune ønsker å ta ut ligger i de lavereliggende delene av området der det er mest produktiv skog. Lavereliggende, produktiv skog er nettopp en av manglene i skogvernet i dag, og derfor viktig å få med. Når det gjelder naturtypelokalitetene så er det først og fremst en lokalitet med gråor- almeskog med verdi A, som er viktig. Men også lokaliteter av naturtypene bekkekløft og bergvegg, gammel furuskog, bjørkeskog med høgstauder, med verdi C, tilfører området verdier, og variasjon i naturtyper.

I Oksdalen tas ca. 4600 daa ut i forbindelse med samlegjerde og gjeterbu for reindrifta. I tillegg endres grensen slik at Voengelh Njaarkes gjeterhytte ved Kalvkruvatnet blir liggende utenfor reservatet. Statsforvalteren tar også ut hytta til Terråk jeger og fiskeriforening fra verneforslaget.

Det er også gjort en justering av forslaget til vernegrense for å ta ut en kunstig oppbygd terskel ved utløpet av Åbjørvannet.

Verneforskrift

Det er gjort to endringer i verneforskriften for Åbjørdalen for å ivareta hensynet til reindrifta. Det ene er bestemmelsen om "Reindriftras nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr" flyttes fra § 7 til § 4 der den ikke er søknadspliktig.

Den andre endringen er i § 4 i som henviser til forvaltningsplanen i stedet for vernekartet: § 4 i *Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasé i reindriften, vist i kart i forvaltningsplanen.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7.

Miljødirektoratet ser likevel at det ligger en mulig konflikt knyttet til ikke utnyttet kraftpotensial innenfor området. Det ligger flere digitalt kartlagte potensial for småkraft innenfor området. Her har grunneier vært tydelig på at det ikke er aktuelt å utnytte disse.

Rettighetene til utnytting av fallet fra Åbjørvatnet, gjennom prosjektet "Åbjøra syd" ble etter det Miljødirektoratet erfarer overdratt til Staten 1962. Planene var å utnytte fallet fra Åbjørvatnet til Åa nedstrøms Lonfossen. Det ble planlagt bygd dam ved Brattoss og foreslått regulert opp til kote 110. Prosjektet ble behandlet i St.meld. nr. 53 (1986-87) Om Samlet plan

for vassdrag. Her ble området plassert i kategori II over områder som ikke kunne konsesjonsbehandles. Prosjektet ble videre plassert i gruppe 12 fordi området hadde store konflikter med fisk, kulturminnevern, jord- og skogbruk og reindrift. Bindal kommune støttet denne vurderingen. Området har også etter det Miljødirektoratet erfarer vært vurdert i sammenheng med utbygging av Kolsvik kraftverk. Etter utbyggingen av Kolsvik kraftverk er nedslagsfeltet til Åbjørvatnet betydelig redusert gjennom at fallet fra flere vann nord for verneforslaget er ført over til Kolsvik kraftverk. Kolsvik kraftverk har konsesjon på regulering av seks vann innenfor området. Kolsvik kraft har gjennom konsesjonen krav til minstevannsslipp i Åelva. Etter det Miljødirektoratet oppfatter er det gjennomført betydelige tiltak for å bedre forholdene på anadrom strekning av Åelva.

Prosjektet "Bjørnåa" må ses i sammenheng med prosjektet "Åbjøra syd" tok sikte på å utnytte fallet mellom inntak i Novadalen på kote 450 og Åbjørvatnet. Dette inkluderte regulering og overføring av vann fra Kverntjernet til Bjørnåa. Området ble plassert i kategori I og i gruppe 4. Dvs. at dette var et prosjekt som kunne konsesjonsbehandles. Området er ikke konsesjonsbehandlet. Kverntjernet blir liggende utenfor verneforslaget.

Miljødirektoratet er usikker på hvorvidt det er realisme i utbygging for utnytting av fallet fra Åbjøravatnet. En foreslått reguleringshøyden til kote 110 vil også føre til at man reduserer arealet av registrerte naturtyper langs vannet, ikke minst vil det få konsekvenser for det registrerte elvedeltaområdet ved Åbjørelvas utløp. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren henviser i vernebestemmelsene § 7 i som omhandler *nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasé i reindriften* til kart vist i forvaltningsplanen. Miljødirektoratet tilrår å endre dette tilbake til *...vist på vernekartet* slik dette var foreslått i høringsforslaget. Hvis mulig mener det er en fordel hvis flyttleier kan vises i vernekartet. Hvis det er uklarhet om hvor traséene går ved vernetidpunktet kan det være et alternativ å vise til kart i forvaltningsplan. Dette forutsetter at det *skal* utarbeides forvaltningsplan, jf. § 10 i forskriften.

Angående Voengelh Njaarke sitt innspill om utsetting av midlertidig åtebu, så mener Miljødirektoratet at det er et tiltak som kan vurderes etter § 7 c *tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk*.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Åbjørdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Åbjørdalen som naturreservat.

MILJØDIREKTORATET TILRÅR:

- I. Forskrifter om vern for 23 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Oslo og Viken, Innlandet og Nordland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

- Forskrift 28.04.1978 nr. 9 om vern for Korseikåsen naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.
- Forskrift 20.06.1986 nr. 1362 om fredning for Løkmyr naturreservat, Nordre Eiker kommune, Buskerud.
- Forskrift 06.12.2019 nr. 1682 om vern av Vestre Risenhøgda naturreservat, Marker kommune, Østfold.
- Forskrift 04.09.1981 nr. 4790 om fredning av Vestre Fuglemosen naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.
- Forskrift 12.12.2014 nr. 1643 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
- Forskrift 5. mars 2010 nr. 340 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
- Forskrift 04.12.1992 om vern av Varnvassdalen naturreservat, Hattfjelldal kommune, Nordland.

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

- Forskrift 25.11.2016 nr.1399 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder.